

नेपाल सरकार
ऊर्जा मन्त्रालय

राष्ट्रिय ऊर्जा सङ्कट निवारण
तथा
विद्युत् विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा पत्र, २०७२

माघ, २०७२

राष्ट्रिय ऊर्जा सङ्कट निवारण
तथा
विद्युत् विकास दशक सम्बन्धी अवधारणा पत्र
२०७२

1. **पृष्ठभूमि**

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) को मिति २०७२।८।८ को निर्णयानुसार देशको वर्तमान अवस्था र नेपाल सरकारको तत्कालको कार्यदिशा सम्बन्धी श्वेतपत्र जारी भएकोमा सो श्वेतपत्र अनुरूप ऊर्जा मन्त्रालयबाट ऊर्जा विकास कार्ययोजना, २०७२ तयार पारिएको थियो । कार्ययोजनालाई समावेश गरी अर्थ मन्त्रालयले एकीकृत कार्ययोजना लागू गरी कार्यान्वयनको चरणमा रहेको छ । उक्त एकीकृत कार्ययोजनाको बुँदा नं. ८१ मा ऊर्जा सङ्कटकाल घोषणा गर्ने कार्यक्रम रहेकोले विद्युत् सङ्कट निवारण गर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक (२०६७) मस्यौदा समेतका आधारमा ऊर्जा सङ्कट निवारण गर्न विद्यमान नीतिगत व्यवस्था, समस्या र त्यसका लागि अवलम्बन गर्न सकिने उपायहरूका बारे अध्ययन गर्न देहाय बमोजिमका विषयहरू समेटेर विश्लेषण गर्न विभिन्न कार्यदलहरू गठन भएका थिए ।

- (क) वन, वातावरण, जग्गा प्राप्ति, क्षतिपूर्ति, मुआब्जा र स्थानीयलाई प्रदान गरिने शेयर लगायत स्थानीय अवरोधका सम्बन्धमा ।
- (ख) खरिद व्यवस्थापन तथा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको व्यवस्थापकीय सुधार सम्बन्धमा ।
- (ग) विद्युत क्षेत्रको संस्थागत सुधार सम्बन्धमा ।
- (घ) वितरण व्यवस्थापन तथा चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धमा ।
- (ङ) आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण र लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धमा ।
- (च) विद्युतको बजार र सो को व्यवस्थापन सम्बन्धमा ।
- (छ) सौर्य तथा वायु ऊर्जाको खरिद दर निर्धारण सम्बन्धमा ।

2. **उद्देश्य**

- २.१ वर्तमान ऊर्जा सङ्कट आधारभूत रूपमा एक वर्षभित्र अन्त्य गर्ने नेपाल सरकारको अठोटलाई साकार पार्न तत्काल चाल्नुपर्ने कदमहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- २.२ दीर्घकालीन रूपमा दीगो विद्युतीय ऊर्जा विकासको माध्यमद्वारा एक दशकभित्र नेपालमा ऊर्जा सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्ने ।
- २.३ ऊर्जा सङ्कटको अन्त्यको लागि जल विद्युत्लाई नै भर पर्दो उपायको रूपमा अवलम्बन गर्दै अन्य परिपुरक स्रोतहरूको रूपमा सौर्य , वायु, वायोमास, भू-तापीय लगायतको उचित उत्पादन मिश्रणबाट स्वच्छ ऊर्जा विकास गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।

3. वर्तमान अवस्था

- 3.1. तेह्रौं त्रि-वर्षीय योजनाको अन्त्य सम्ममा विद्युत्को जडित क्षमता ६०० मेगावाटले बढाई प्रति व्यक्ति विद्युत् ऊर्जा खपत १४० किलोवाट घण्टा प्रति वर्ष पुर्याउने लक्ष्य राखिएको थियो । हालको प्रति व्यक्ति विद्युत् ऊर्जा खपत १३२ किलोवाट घण्टा प्रति वर्ष रहेको छ जुन दक्षिण एशियाकै अन्य मुलुकहरुको दाँजोमा निकै कम रहेको यथार्थता र जनसंख्याको करिब ५८ प्रतिशत मात्र ग्रीड प्रणालीमा आबद्ध विद्युत् ऊर्जाको उपभोक्ता रहेको परिप्रेक्ष्य समेतलाई दृष्टिगत गरी विद्युत् सेवाको गुणस्तर, विश्वसनीयता, ऊर्जा सुरक्षा र स्वच्छ ऊर्जाको अधिकतम उपयोग जस्ता महत्वपूर्ण पक्षहरुमा ध्यान दिँदै खनिज ऊर्जा तर्फको परनिर्भरता घटाउँदै विद्युत् सेवाको पहुँच बढी भन्दा बढी जनतामा पुर्याउनु आजको टङ्कारो आवश्यकता रहेको छ ।
- 3.2. देशको अनुकूल भौगोलिक अवस्थिति र अपार जल सम्पदाको उपयोगबाट स्वच्छ नवीकरणीय ऊर्जा उत्पादनको प्रशस्त सम्भावना रहेको भएतापनि हालसम्म ऊर्जाको माग र उपयोगमा मुलतः परम्परागत स्रोतकै बाहुल्यता रहेको छ । करिब २ प्रतिशत मात्र योगदान रहेको विद्युत् क्षेत्रमा जल विद्युत् ऊर्जा उत्पादनमा उल्लेख्य प्रगति हासिल गर्न नसकेको अवस्थाले ऊर्जा सङ्कट विकराल हुँदै गएको छ ।
- 3.3. नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले गरेको विद्युत् माग र आपूर्ति सम्बन्धी प्रक्षेपण अनुसार गत आर्थिक वर्षमा अधिकतम माग १,२९२ मेगावाट पुगेकोमा ५८५ मेगावाट अर्थात् ४५ प्रतिशत भार कटौतिमा (Load Shedding) परेको थियो । चालु आर्थिक वर्षमा १,४२३ मेगावाटसम्म माग हुने प्रक्षेपण भएकोमा २०७२ बैशाखको विनाशकारी भूकम्पबाट अति प्रभावित आयोजनाहरुको उत्पादन ७० मेगावाटले कम भएको र उल्लेखनीय रूपमा नयाँ आयोजना सम्पन्न हुन नसकेकाले यो वर्ष भार कटौति (Load Shedding) झनै भयावह भएको छ ।
- 3.4. सोही भार प्रक्षेपण अनुसार अबको दश वर्षमा अधिकतम माग करिब ३,२०० मेगावाट हुने अनुमान छ । तर उक्त पूर्वानुमान हालको सङ्कुचित वातावरण र औद्योगिक विस्तारको आँकडामा आधारित रहेको तथ्यलाई दृष्टिगत गर्दा सो माग अनुमानभन्दा करिब तीन गुणाले बढी हुन सक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ । यसै आधारमा हाल देखिएको सङ्कट मात्र टार्ने होइन की अबको दश वर्षमा दश हजार मेगावाटको विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने अवस्था सिर्जना गर्नु पर्ने स्थिति देखिएको छ ।

४. विद्युत् आयोजनाहरुको हालको स्थिति

- 4। विद्यमान कानूनी प्रावधान अनुसार विद्युत् आयोजनाहरुको विकास निर्माण नेपाल सरकारबाट वा ऊर्जा मन्त्रालयबाट अनुमति प्राप्त गरी सार्वजनिक एवम् निजी उद्यमीहरुबाट हुने गरेको छ । ऊर्जा मन्त्रालयले विद्युत् विकास विभाग मार्फत आयोजना विकास निर्माणको लागि सर्वेक्षण र उत्पादनको गरी दुई चरणमा अनुमतिपत्र जारी गर्ने गर्दछ । त्यस्तै विद्युत् प्रसारणको लागि पनि सर्वेक्षण र निर्माणको गरी दुई चरणमा अनुमतिपत्र जारी गरिन्छ । सर्वेक्षण अनुमतिपत्रको अवधि आयोजनाको सम्भाव्यता तथा वातावरणीय अध्ययन सम्पन्न गर्न अधिकतम पाँच वर्षको हुन्छ भने उत्पादन अनुमतिपत्र सामान्यतया तीस देखि पैंतीस वर्षको हुन्छ । हालसम्म जारी अनुमति पत्रहरुको वस्तुस्थिति तल तालिकामा देखाइएको छः

सि न	किसिम	संख्या	जडित क्षमता मेगावाट
१	जल विद्युत् आयोजनाको उत्पादन अनुमति पत्र (संचालनमा रहेको)	४८	७७६
२	जल विद्युत् आयोजनाको उत्पादन अनुमति पत्र (विभिन्न चरणको निर्माणमा रहेको)	९९	२,३८२
३	जल विद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति पत्र	७९	५,१२८
४	विद्युत् खरिद सम्झौता सम्पन्न भएका आयोजनाहरू	१७४	२,५६८
५	Take and Pay प्रावधान राखी Grid Impact Study सम्पन्न भएका आयोजनाहरू	५३	१,१००

4.2

नेपालमा हालसम्म जल विद्युत् तर्फ करि ब ७७६ मेगावाट र थर्मल प्लान्टतर्फ ५३ मेगावाट गरी जम्मा ८२९ मेगावाट जडित क्षमता राष्ट्रिय ग्रीड प्रणालीमा जोडिएकोमा हिउँद याममा करि ब ३०० मेगावाटको हाराहारीमा मात्र उत्पादन हुने गरेको छ जबकि विद्युत् माग करिब १,३०० मेगावाट रहेकोछ। हाल करि ब २३० मेगावाट विद्युत् भारतबाट विद्युत् आयात गरिएको छ। आगामी एक वर्षमा नेपाल को अधिकतम विद्युत् माग १,४२३ मेगावाट पुग्ने प्रक्षेपण गरिएको छ भने एक वर्षभित्र जल विद्युत्बाट करिब २०० मेगावाट मात्र थप हुने देखिन्छ। नेपाल र भारत बीचको ढल्केबर-मुजफरपुर ४०० के भि अन्तरदेशीय प्रसारण लाईन छिट्टै संचालनमा आउने भएकोछ। शुरुमा १३२ के भि मा चार्ज गरी करिब ८० मेगावाट विद्युत् उक्त लाईनबाट आयात गर्ने व्यवस्था मिलाईएको र आगामी एक वर्षभित्र ढल्केबर-ईनरुवा ४०० के भि प्रसारण लाईन तथा ढल्केबरमा ३२० एम भि ए र ईनरुवामा ३२६ एम.भी.ए. का दुई २२० / १३२ के भि का सब-स्टेशनहरूको निर्माण सम्पन्न भएपछि ढल्केबर-मुजफरपुर प्रसारण लाईनलाई २२० के भि मा चार्ज गरी करिब २०० मेगावाट विद्युत् भारतबाट आयात गर्न सकिनेछ। यस री आगामी एक वर्षभित्र ढल्के बर-मुजफरपुर र अन्य बिन्दुहरूबाट समेत गरी करिब ६०० मेगावाट विद्युत् आयात गर्न सकिने हुँदा नेपालको अन्तरिक उत्पादन र आयात गरी वर्षा यामको लोड सेडिङ्ग अन्त्य हुने तथा सुख्खा याममा समेत आधारभूत रुपमा लोड सेडिङ्ग अन्त्य गर्न टेवा पुग्ने देखिन्छ।

आगामी तीन वर्षमा नेपालको विद्युत् क्षमताको र उर्जाको अधिकतम माग क्रमशः करिब १,८३७ मेगावाट (८ अर्ब ४३ करोड २० लाख युनिट) रहने प्रक्षेपण गरिएको छ। २०७५ आषाढसम्ममा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीहरूबाट जल विद्युत् र सौर्य उर्जा गरी करिब ८३० मेगावाट र नीजी प्रवर्द्धकहरूबाट करिब ६०० मेगावाट गरी जम्मा १,४५० मेगावाट विद्युत् नेपालको विद्युत् प्रणालीमा थप सकिने अवस्था रहेको छ। त्यस्तै नीजि क्षेत्रबाट तीन वर्षभित्र सौर्य, वायु, जैविक लगायतका स्रोतहरू तथा Captive

Generation गरी करिब २०० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने अनुमान गरिएको छ । यसरी तीन वर्ष भित्र कूल जडित क्षमता करिब २,२०९ पुग्रे देखिन्छ । तसर्थ आगामी तीन वर्षभित्र वर्षा यामको लोड सेडिङ नेपालकै उत्पादनबाट अन्त्य हुने देखिन्छ ।

आगामी दुई वर्षभित्र ढल्केबर-हेटौडा ४०० के.भी प्रसारण लाईन र हेटौंडामा २०० एम. भि. ए. को २२०/१३२ के.भी सब-स्टेशनको समेत निर्माण सम्पन्न हुनेछ । ढल्केवार – मुजफरपुरको प्रसारण लाईनलाई ४०० के.भी.मा चार्ज गर्न ढल्केवार, ईनरुवा र हेटौंडामा ४००/२२०/१३२/३३ के.भी. का सब-स्टेशनहरु अगामी तीन वर्षभित्र सम्पन्न हुने गरी कार्य अगाडि बढाउनु पर्ने हुन्छ । यी सब-स्टेशनहरु सम्पन्न भई ४०० के. भी. मा प्रसारण लाईन चार्ज भएमा यस लाईनबाट १,२०० मेगावाटसम्म विद्युत् आयात निर्यात गर्न सकिनेछ । तर त्यस समयमा हिउँद याममा भारतबाट ४०० देखि ५०० मेगावाट विद्युत् मात्र आयात गरेमा पनि हिउँद यामको लोड सेडिङ सजिलै अन्त्य हुने देखिन्छ ।

हाल राष्ट्रको विद्युत् माग आपूर्ति सङ्कुचित दायरामा आधारित रहेकोले आगामी दशकसम्ममा विद्युत् माग करिब ३,२०० मेगावाट मात्र हुने अनुमान गरिएको छ । विद्युत् आपूर्ति बढेमा आर्थिक कृयाकलापमा वृद्धि हुने, विद्युत्मा आधारित उद्योगहरु स्थापना भई विद्युत् माग उच्च हुने भएकोले उक्त माग धेरै नै बढ्न जाने र सो माग बढेर आ. व. २०८२/८३ मा करिब १०,००० मेगावाट पुग्रे अनुमान गरिएको छ । बढेको मागलाई सम्बोधन हाल निर्माणाधीन, अध्ययन सम्पन्न भई निर्माणमा जान सकिने तथा अध्ययन तत्काल शुरु गरी दश वर्षभित्र सम्पन्न गर्न सकिने आयोजनाहरुबाट गरिनेछ । (विद्युत् माग आपूर्तिको विश्लेषण अनुसूची २ मा प्रस्तुत गरिएको छ)

4.3

उपरोक्त अनुसारका आयोजनाहरु विकास/निर्माण तथा सञ्चालन गरी वर्तमान विद्युत् सङ्कट निवारण गर्न विभिन्न कार्यदलहरुले अँल्याएका क्षेत्रमा देखिएका व्यवधान एवम् समस्याहरु बुँदागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ:

४.३.१ संस्थागत व्यवस्था सम्बन्धी समस्याहरु

- (क) सार्वजनिक निकायको रुपमा विद्युत् उत्पादन, प्रसारण, वितरण लगायतका कार्य गर्ने प्रायः एकल संस्थाको रुपमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण रहनु,
- (ख) स्वतन्त्र नियमनकारी निकायको अभाव हुनु,
- (ग) एउटै प्रकृतिका कार्य विभिन्न निकायबाट भई कार्यको दोहरोपनको अवस्था हुनु,
- (घ) संस्थागत पुनर्संरचनासंग सम्बन्धित प्रस्तावित विद्युत् ऐन, नियमन आयोग ऐन आई नसकेको अवस्था हुनु,
- (ङ) विद्युत् आयोजना विकास निर्माणको क्रममा आइपरेको समस्या, अन्तरनिकाय बीचको समन्वयको अभाव तथा विद्यमान ऐन र नियम आपसमा बाझिन गई समयमा सुल्झन नसक्नाले विकास निर्माणमा ढिलाई हुनु ।

४.३.२ विद्युतको बजार तथा यसको व्यवस्थापन सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) राज्यको स्वामित्वमा रहेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरण एक मात्र विद्युतको थोक खरिद कर्ता रहेको,
- (ख) विद्युत् बजारको मोडेल र बजार संक्रमणको विषयमा अस्पष्टता रहेको,
- (ग) नीतिले थोक प्रतिस्पर्धात्मक बजारको परिकल्पना गरे पनि तदनुरूपको ऐन नहुँदा कार्यान्वयन हुन नसकेको,
- (घ) प्रसारण प्रणालीमा खुला पहुँच (open access) को व्यवस्था हुन नसकेको,
- (ङ) पुराना विद्युत् खरिद सम्झौता लेउ वा तिरको शर्तबाट विद्युत् ऊर्जा प्रेषण हुने र वर्षा याममा नदीमा जल प्रवाह बढ्नाले उत्पादनमा गुणात्मक वृद्धि भई प्रणालीमा ऊर्जा खेर जाने अवस्था सिर्जना हुने,
- (च) अन्तरदेशीय विद्युत् व्यापारको लागि भौतिक पूर्वाधार एवम् नीतिगत आधारहरू पूर्ण रूपमा तय नहुनु ।

४.३.३ वातावरणीय अध्ययन, वन फडानी तथा जग्गा प्राप्ति सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) आयोजना अध्ययनको लागि वन क्षेत्र तथा संरक्षित क्षेत्र भित्र प्रवेश गर्न एवम् अध्ययन गर्न वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको पूर्व स्वीकृति लिने व्यवस्थाका कारण थप समय लाग्ने गरेको,
- (ख) रुख कटान तथा जग्गा लिजमा लिने स्विकृतिमा ढिलाई हुने गरेको,
- (ग) वन क्षेत्रको जग्गाको लागि क्षतिपूर्ति स्वरूप थप जग्गा दिने व्यवस्था अव्यवहारिक रहेको,
- (घ) रोयल्टीको व्यवस्थापनमा बाँडफाँड लगायत हिसाब मिलानमा समस्या रहेको,
- (ङ) प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन (IEE तथा EIA) प्रतिवेदन स्वीकृति गर्न सामुदायिक वनको सिफारिस अनिवार्य लिनुपर्ने कानुनी व्यवस्था नभएपनि सिफारिस माग गर्ने गरिएको,
- (च) आयोजनाको लागि वन क्षेत्र तथा रुख संख्या लगायत संरचनामा सामान्य परिवर्तन हुँदा पनि पूरक प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मुल्यांकन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको,
- (छ) जग्गा हदबन्दीको कारणले आयोजनाको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा पास गर्न नसकिएको । प्रसारण लाइन तथा सब स्टेसनको जग्गा अधिग्रहण तथा क्षतिपूर्तिमा समस्याको कारणले निर्माणको कार्यमा अवरोध उत्पन्न भएको,
- (ज) जग्गावालाहरूसंग मुआब्जाको विषय समयमै नटुङ्गिँदा मुआब्जा वितरण र जग्गा नामसारीमा समस्या रहेको,

- (झ) स्थानीयलाई प्रदान गरिने शेयर बाँडफाँडमा विवाद रहेको,
- (ञ) स्थानीय एवम् सामाजिक समस्या , वन्द हडताल वाधा अडचन जस्ता सम्बोधन गर्न नै नसकिने मागका कारण आयोजना कार्यान्वयनमा समस्या रहेको ।

४.३.४ खरिद व्यवस्थापन सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) बोलपत्र कागजात, लागत अनुमान तथा बोलपत्र स्वीकृत गर्ने अधिकारको उपयुक्त सीमा कार्यान्वयन गर्ने तहमा नहुनु,
- (ख) सबै खरिद कार्यको उपयुक्त प्रकृया एवम् Standard Bidding Document को व्यवस्था नहुनु,
- (ग) खरिद कार्यान्वयनमा ठेकेदारलाई दण्ड, पुरस्कार एवम् खरिद अनुगमनको उचित व्यवस्था नहुनु,
- (घ) आयोजना प्रमुखको छनौट, सरुवा, कार्य सम्पादन, पुरस्कार, दण्ड/सजायको मापदण्ड तथा व्यवस्था नहुनु,
- (ङ) खरिद प्रक्रियामा लामो समय लाग्ने अवस्था रहनु ।

४.३.५ वितरण व्यवस्थापन तथा चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) विद्युत् वितरण प्रणालीको गुरु योजनाको अभाव रहेको,
- (ख) ग्रामीण विद्युतीकरण गर्ने कार्य योजनाबद्ध नभएको,
- (ग) माग अनुसारको विद्युत् आपूर्ति नभएको,
- (घ) विद्युत् आपूर्ति सम्बन्धमा विद्युत् ऐन तथा नियमावलीमा उल्लिखित मापदण्ड पनि प्रयोगमा आउन नसकेको,
- (ङ) जडान भएका सबै जसो वितरण ट्रान्सफरमरहरू अधिक भार (Over loaded) अवस्थामा रहेको तथा अधिक भारका कारण धेरै जसो वितरण ट्रान्सफरमरहरू बिग्रिने/पड्कतने गरेको
- (च) ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रका लागि वितरण प्रणाली अलग अलग नभएको,
- (छ) विद्युत् वितरण प्रणालीको मर्मत सम्भार तथा सुदृढीकरणकोलागि आवश्यक बजेट, विनियोजन नहुने गरेको,
- (ज) प्राविधिक कर्मचारीहरूको संस्थागत तालिम अभाव रहेको,
- (झ) विद्युत् वितरण प्रणालीमा अत्याधिक प्राविधिक र अप्राविधिक चुहावट रहेको,
- (ञ) प्रसारण लाइन र सबस्टेसनहरूको समयमा निर्माण, सुदृढीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धिकरण नभएको ।

४.३.६ वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) सौर्य तथा वायु ऊर्जा सम्पदाको विस्तृत तथ्याङ्क तथा स्थलगत अध्ययन नभएको,
- (ख) सौर्य तथा वायु ऊर्जाबाट उत्पादन हुनसक्ने रियाक्टिभ पावरको व्यवस्थापन तथा सिस्टम फ्रिक्वेन्सीको सन्तुलन कायम गर्न समस्या रहेको,
- (ग) राष्ट्रिय प्रसारण लाईनमा सम्भावित सौर्य तथा वायु ऊर्जाको जडान बिन्दु तथा क्षेत्रगत हिसाबले जडान गर्न सकिने ऊर्जा परिमाणको आंकलन भैनसकेको ।

४.३.७ लगानी व्यवस्थापन सम्बन्धी समस्याहरू

- (क) भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त आयोजनाहरूको पुनर्निर्माणमा ढिलाई,
- (ख) अघोषित नाकाबन्दीले गर्दा इन्धन लगायत अन्य निर्माण सामग्रीको अभाव,
- (ग) विस्फोटक पदार्थको स्वीकृतिको लामो प्रक्रिया,
- (घ) वित्तीय व्यवस्थापनमा कठिनाई,
- (ङ) श्रम विवाद तथा स्थानीय अवरोध ,
- (च) श्रम स्वीकृति, विदेशी मुद्रा सटही सुविधा झन्झटिलो ।

५. माथि औल्याईएका समस्या तथा व्यवधानहरू निराकरण गरी आ व २०७२/७३ देखि २०८२/८३ को दशकलाई जल विद्युत् विकासको दशकको रूपमा लिई विद्यमान ऊर्जा सङ्कटलाई निवारण गर्नको साथै विद्युत् क्षेत्रको समग्र दिगो तथा दीर्घकालीन विकासलाई राष्ट्रिय अभियानको रूपमा कार्यान्वयन गर्न निम्नानुसारको कदमहरू चालिने छः

५। देशमा विद्यमान लोडशेडिङ्ग अन्त्य गर्ने उद्देश्यले उत्पादन , प्रसारण र वितरण तथा प्रशासनिक, प्रक्रियागत एवम् कानूनी सुधारका लागि देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरिने छ

५.१.१ उत्पादन तर्फः

- (क) आगामी तीन वर्षभित्र सम्पन्न हुने अनुमान गरिएका निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गरिनेछ । जसमध्ये नेपाल विद्युत प्राधिकरण र सो अन्तर्गतका कम्पनीहरू तथा निजी क्षेत्र बाट गरी पहिलो वर्षभित्र सम्पन्न हुने करिब २०० मेगावाट , दोश्रो वर्षभित्र सम्पन्न हुने करिब ८५० मेगावाट, र तेश्रो वर्षभित्र सम्पन्न हुने करिब ४०० मेगावाट गरि तीन वर्षसम्ममा करिब १४५० मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरिने छ ।
- (ख) विस्थापित लागत रु ९.६१ प्रति युनिट मूल्यलाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान हुने फोटोभोल्टेक सौर्य वा वायु विद्युत्का लागि 'बेन्चमार्क' विद्युत् खरिद दरका रूपमा कायम गरिने छ ।

(ग) राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युत्को कूल जडित क्षमता को १० प्रतिशतले हुन आउने परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्ने नीति लागू गरिनेछ ।

आगामी एक वर्षमा राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युत्को कूल जडित क्षमता करिब १,००० मेगावाट मानी सो को १० प्रतिशतले हुन आउने करिब १०० मेगावाट सम्मको परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गरिने छ । त्यसमध्ये नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट अघि बढाइसकिएको २५ मेगावाट सौर्य ऊर्जा जडान गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिइने छ ।

आगामी दुई वर्षमा राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युत्को कूल जडित क्षमता करिब २,००० मेगावाट मानी सो को १० प्रतिशतले हुन आउने करिब २०० मेगावाट सम्मको परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गरिनेछ ।

(घ) फोटोभोल्टेक सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत्का लागि अलग अलग निर्धारण गरिएका 'बेन्चमार्क' विद्युत् खरिद दरहरु तोकिएका प्राविधिक मापदण्ड पूरा गर्ने गरी राष्ट्रिय ग्रीडको तोकिएको बिन्दुमा तोकिएको परिमाणमा सौर्य वा वायु विद्युत् जडान गर्न चाहने सम्बन्धित प्रवर्द्धक कम्पनीहरुका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरण मार्फत ६ महिनाभित्र प्रतिस्पर्धात्मक बोलपत्र आव्हान गरिने छ ।

(ङ) सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत् खरिद सम्झौताहरु २५ वर्षको लागि लिउ वा तिर (Take or Pay) को सिद्धान्तमा आधारित हुने छन् । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको प्रचलित दर रेटभन्दा सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत् खरिद दरमा फरक भई नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई पर्न जाने आर्थिक व्यय भार नेपाल सरकारबाट समायोजन/वहन गरिने छ ।

(च) अफ-ग्रीड सौर्य उर्जा जडान तथा त्यसको प्रयोगबाट मुख्यतया शहरी क्षेत्रमा राष्ट्रिय ग्रीड प्रणालीको लोड उल्लेख्य रुपमा घटाउन सकिने भाएकाले निश्चित नियम/कार्यविधि बनाई उद्योग, शैक्षिक र अन्य संघसंस्थाहरु तथा ईच्छुक उपभोक्तालाई प्रोत्साहन गरिने छ । साथै ५०० वाट वा सोभन्दा बढी जडित क्षमताका फोटोभोल्टेक सौर्य प्रणालीबाट उत्पादन भई बढी हुन जाने विद्युत् प्रयोगमा ल्याउने सम्बन्धमा राष्ट्रिय ग्रीडको पहुँच पुगेका स्थानहरुमा सम्भव भएसम्म Net Metering को व्यवस्था क्रमिक रुपमा गरिने छ ।

(छ) २०० वाट वा सो भन्दा बढी क्षमताका सौर्य प्रणाली जडान गर्ने घरायसी तथा व्यवसायिक उपभोक्ताहरुलाई अनुदान स्वरुप रु. २०,०००/- र व्यवस्था भए बमोजिम सरल कर्जा उपलब्ध गराइने छ ।

(ज) चिनी उद्योगको बगासबाट सहउत्पादनका रुपमा उपलब्ध हुने विद्युत् मध्ये उद्योगकै आन्तरिक खपत पश्चात् बाँकी रहने विद्युत्लाई विद्युत् खरिद सम्झौता मार्फत राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध गर्न नमूना करार सम्झौता तयार गरी चिनी उद्योगहरुसँग करार सम्झौता गरिनेछ ।

बगासबाट सहउत्पादनका रुपमा उपलब्ध हुने विद्युत् मध्ये उद्योगकै आन्तरिक खपत पश्चात् बाँकी रहने विद्युत्लाई राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध गर्न प्रचलित सूचीकृत दर

(Posted Rate) मा विद्युत् खरिद गरिनेछ । उद्योगदेखि राष्ट्रिय ग्रीडको जडान बिन्दुसम्मको प्रसारण लाईन उद्योगकै खर्चमा बनाइदिइनेछ ।

- (झ) डिजेल पावर प्लाण्टलाई लोडसेडिङ अन्त्य नहुञ्जेल सम्मका लागि उद्योग धन्दा संचालनको लागि सम्बन्धित उद्योगपतिले त्यस्तो प्लाण्ट राख्न चाहेमा अनुमति दिइने तर सरकार स्वयंले डिजेल प्लाण्टमा लगानी नगर्ने तथा त्यस्तो प्लाण्टबाट उत्पादित विद्युत् खरीद गर्ने छैन ।
- (ञ) वायो डिजेल तथा वायो फ्युल (जस्तै सजिवन, मकै) को व्यवसायिक खेती गर्न प्रोत्साहन दिने र सरकारले त्यस्तो उत्पादन वायो फ्युल उत्पादन गर्ने प्रयोजनका लागि खरीद गर्ने ।

५.१.२ प्रसारण तर्फः

- (क) काठमाण्डौमा विद्युत् आपूर्ति गर्न देहायका निर्माणाधीन प्रसारण लाईनहरु उच्च प्राथमिकताका साथ द्रुत गतिमा सम्पन्न गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछः
- (अ) त्रिशुली (पहिरे बेसी) – मातातीर्थ २२० के. भि. प्रसारण लाईन
- (आ) न्यु मस्युङ्दी – मातातीर्थ २२० के. भि. प्रसारण लाईन
- (ख) थप १०० मे. वा. विद्युत् आयात गर्न नयाँ कटैया-कुशाहा र नयाँ रक्सौल-परवानिपूर १३२ के. भि. का आयात निर्यात लिङ्कहरु को निर्माण कार्य १ वर्षभित्र पूरा गरिनेछ ।
- (ग) लोडशेडिङ्ग न्यूनीकरणका लागि ढल्केबार-मुजफ्फरपुर अन्तर्देशीय प्रसारण लाईनबाट विद्युत् आयात गर्न उच्च प्राथमिकताका साथ देहाय बमोजिम हुने गरी प्रसारण संरचनाको निर्माण सम्पन्न गरिनेछ ।
- ग(१) पहिलो चरणमा – १३२ के. भि. भोल्तेज लेभलमा ८० मे.वा. विद्युत् आयात गरिने । यसका लागि थप संरचना आवश्यक नपर्ने ।
- ग(२) दोश्रो चरणमा –
१. २२० के. भि. भोल्तेज लेभलमा न्यूनतम २०० मे.वा. विद्युत् आयात गरिने । यसका लागि:
- (अ) ढल्केबारमा २२०/१३२ के. भि. २ x १६० एम भि ए क्षमताको सबस्टेशन विस्तार कार्य सम्पन्न गर्ने ।
- (आ) New Hetauda र Old Hetauda सबस्टेशनहरुलाई १३२ के.भि. को लिङ्क निर्माण गरी जोड्ने ।
२. २२० के. भि. भोल्तेज लेभलमा थप विद्युत् आयात गरी काठमाण्डौ सम्म ल्याउने । यसका लागि:
- (अ) खिम्ती-ढल्केबर २२० के भि प्रसारण लाईन (अवरुद्ध ५ वटा टावर) शीघ्र निर्माण सम्पन्न गर्ने ।
- (आ) भक्तपुर-हरिसिद्धी-मातातीर्थ १३२ के भि प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशन तीव्रताका साथ निर्माण सम्पन्न गर्ने ।
- (इ) भ रतपुर- हेटौडा २२० के भि प्रसारण लाईन निर्माण सम्पन्न गर्ने ।

- (ई) हेटौडा-ढल्केबार-इनरुवा ४०० के.भि. प्रसारण लाईन निर्माण सम्पन्न गरी २२० के.भि. मा चार्ज गर्ने ।
- (उ) हेटौडा-कुलेखानी-मातातीर्थ-स्युचाटार १३२ के भि डबल सर्किट प्रसारण लाईनको कन्डक्टर स्तरोन्नति (HTLS) गर्ने ।
- (ऊ) खिम्ती-लामोसांघु प्रसारण लाईनको कन्डक्टर स्तरोन्नति (HTLS) गर्ने ।
- (ए) काठमाण्डौ उपत्यकाको ग्रीड सुदृढीकरण गर्ने ।

ग(३) तेश्रो चरणमा - ४०० के. भि. भोल्टेज लेभलमा ६०० मे.वा. वा सो भन्दा बढी विद्युत् आयात गरिने । यसका लागि

- (अ) ४००/२२० के.भि. ढल्केबर सबस्टेशन विस्तार गर्ने ।
 - (आ) न्यू खिम्ती- काठमाण्डौ ४००/२२० के. भि. प्रसारण लाईन तदारुकताका साथ निर्माण सम्पन्न गर्ने ।
 - (इ) हेटौडा-नौबिसे ४०० के. भि. विद्युत् प्रसारण लाईन (सबस्टेशन सहित) निर्माण गर्ने ।
 - (ई) विभिन्न स्थानमा प्रसारण र वितरण प्रणालीमा सुधार गर्ने ।
- (घ) ११ के. भि. तथा ३३ के. भि. लाईन निर्माण/विस्तार एवम् वितरण ट्रान्सफरमर जडान गर्ने सिलसिलामा सार्वजनिक जग्गामा विद्युत् पोल लगायतका संरचना निर्माण गर्दा कुनै किसिमको बाधा विरोध उत्पन्न हुन नदिई कार्य सम्पन्न गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।

५.१.३ वितरण तर्फः

- (क) वितरण गुरु योजना र वितरण प्रणाली चुहावट नियन्त्रण गुरु योजना एक वर्षभित्र तयार गरी लागू गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (ख) विद्युत् आपूर्तिको लागत कम गर्न , अनावश्यक उपभोगमा कमी ल्याउन , प्राविधिक/अप्राविधिक चुहावटहरु नियन्त्रण गर्न विद्युत् संरक्षण कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- (ग) विद्यमान विद्युत् प्रणालीको पीक लोड घटाउन र अफ पीक समयमा लोड विस्थापन गर्न उच्च भोल्टेजमा बढी विद्युत् खपत गर्ने सबै ग्राहकहरुका साथै ग्राहस्थ महशुलमा पनि पीक-अफ पीक महशुल दर लगाउने नीतिगत व्यवस्था गरी सहूलियत मूल्यमा विद्युत् सेवा उपलब्ध गराउन काठमाडौं उपत्यकामा Time-of-the Day (TOD) मिटर जडान कार्य सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (घ) समस्याको क्षेत्रहरु इंगित गर्न र विद्युतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न विद्युत् उपभोक्ताहरुको प्राविधिक परीक्षण (Technical Audit) को थालनी गरिनेछ । यसबाट विद्युत् बजारको प्रभावकारी उपभोगमा जोड पुग्ने तथा ऊर्जाको खपतको परिमाण समेत यथार्थ अंकमा निकाल्न सकिनेछ । साथै विद्युत् संरक्षण र प्रभावकारी उपभोगको लागि विद्युत् ऊर्जा खपत कम हुने बत्ती तथा उपकरणहरु प्रयोग गर्न एवं उच्चतम माग हुने समयमा विद्युतको खपत कम गर्न प्रोत्साहन दिने कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

५.१.४ नीतिगत निर्णय तर्फः

- (क) जलविद्युत्को विकासलाई केन्द्र बिन्दुमा राखी आगामी छ महिनाभित्र “राष्ट्रिय ऊर्जा सुरक्षा नीति” तर्जुमा गरी लागू गरिने छ ।
- (ख) विद्युत् प्रसारण लाईन निर्माण गर्ने क्रममा Right of Way मा परेको जग्गाहरूको उपयोगितामा ह्रास आउने भएकाले सो जग्गाको निर्धारित मूल्यको १० प्रतिशत मात्र क्षतिपूर्ति दिने हालको व्यवस्थाबाट जग्गा प्राप्तिमा समस्या देखिएकोले यसलाई सहजीकरण गर्न हालको व्यवस्थाको अतिरिक्त Right of Way मा परेको जग्गाहरूलाई थप क्षतिपूर्ति रकम कार्यविधि तयार गरी वार्षिक भाडाको रुपमा उपलब्ध गराइनेछ । यसको व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी सम्बन्धित गा. वि. स./नगरपालिका मार्फत मिलाइने छ ।
- (ग) प्रसारण लाइन तथा सब स्टेसनको जग्गा अधिग्रहणको लागि कार्यविधि बनाई सो जग्गाको वर्गीकरण (व्यावसायिक-शहरी, शहरी, अर्ध-शहरी, ग्रामीण इत्यादि) गरिनेछ । जग्गाको मूल्यको मूल्याङ्कन गर्दा मालपोतको रेट, चलन चल्तीको रेट, जग्गाको व्यावसायिकता तथा अन्य उपयुक्त आधार लिई जग्गाको दररेट निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसरी जग्गा अधिग्रहण गर्दा कार्यविधि अनुसार जग्गाको वर्गीकरणको आधारमा पूर्ण मुआब्जा दिई सबै जग्गा अधिग्रहण वा आंशिक मुआब्जा दिई जग्गा बापतको क्षतिपूर्ति दिने व्यवस्था गरिनेछ । आंशिक क्षतिपूर्ति दिई जग्गा प्रयोग गर्दा कार्यविधि अनुसार उक्त जग्गाको वार्षिक भाडा दिने व्यवस्था गरिनेछ ।
- (घ) प्राथमिकता प्राप्त १३२ के.भी. क्षमता वा सोभन्दा माथिका प्रसारण लाईनको अध्ययन, विकास वा निर्माण गर्दा सकभर निजी जग्गाको प्रयोग कम हुने गरी गर्ने तथा यस सँग बाझिने सरकारी वा वन क्षेत्रको जग्गा उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थालाई परिमार्जन गरिनेछ ।
- (ङ) जग्गा मुआब्जा निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको जग्गाको मुआब्जा दर पुनरावलोकनको लागि जिल्लास्तरमा जग्गा मुआब्जा पुनरावलोकन समितिको व्यवस्था मिलाइनेछ । जग्गा मुआब्जा निर्धारण समितिले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझेमा निर्णय भएको ३५ दिनभित्र सम्बन्धित पक्षले पुनरावलोकनको लागि समितिमा निवेदन दिन सक्ने र उक्त समितिले ३५ दिनभित्र निर्णय दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (च) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट Grid Impact Study पश्चात लिउ र तिर (Take and Pay) प्रावधान राखी विद्युत् खरिद सम्झौता सम्पन्न भईसकेका वा हुने क्रममा रहेका निजी क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाहरूको हकमा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म अर्थात् आ. व. २०८२/८३ सम्म व्यापारिक उत्पादन (Commercial Operation) शुरु गरिसके RoR जलविद्युत् आयोजनाहरूबाट उत्पादित ऊर्जा प्रस्तावित उत्पादन मिश्रणको परिधिभित्र रही लिउ वा तिर (Take or Pay) को आधारमा खरिद हुने व्यवस्था मिलाइने छ । यो व्यवस्थाका कारण नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई अतिरिक्त घाटा पर्न गएमा सो को शोधभर्ना नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने छ ।

- (छ) देशमा विद्यमान लोड शेडिङ्ग न्यून गर्न भारतबाट विद्युत् आयात गर्दा एवम् विद्यमान तापीय विद्युत् गृहलाई सञ्चालन गर्नु पर्दा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई पर्ने घाटा रकम शोध भर्ना दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ज) विद्युत् उर्जा सङ्कट निवारण अवधिमा बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाले आफूले लगानी गर्ने कूल कर्जाको १५ प्रतिशतसम्म को रकम विद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (झ) गत आ व २०७१/७२ को विनाशकारी भूकम्प तथा बाढी पहिरोलाई फोर्स मेज्योर (Force Majeure) को रूपमा मानी आवश्यक सुविधा प्रदान गरिनेछ । यसका लागि :
- (अ) २०७२ वैशाखको विनाशकारी भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त आयोजनाहरूलाई करार सम्झौता अन्तर्गतका फोर्स मेज्योर (Force Majeure) सम्बन्धी व्यवस्थाहरू क्रियाशील गरिनेछ ।
- (आ) उक्त भूकम्पबाट प्रभावित/क्षतिग्रस्त निर्माणाधीन आयोजनाहरूको लागि व्यापारिक उत्पादन शुरु गर्नु पर्ने मिति (RCOD) बढीमा एक वर्ष थप गर्ने तथा सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरू पनि सोही भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त भएको अवस्थामा विद्युत् खरिद सम्झौताको म्याद आवश्यकता अनुसार बढीमा एक वर्ष थप गरिनेछ ।
- (इ) व्यापारिक उत्पादन शुरु गर्नु पर्ने मिति (RCOD) र विद्युत् खरिद सम्झौताको म्याद थप भए बमोजिम हुने गरी विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्रको म्याद समेत थप गरिनेछ ।
- (ई) बाढी पहिरोको कारण विद्युत् गृहमा क्षति पुगी सञ्चालन अवरुद्ध भई आ व २०७२/७३ भित्र पुनः सञ्चालन भएका/हुने आयोजनाहरूका लागि कार्यविधि बनाई उपयुक्त सहूलियतको व्यवस्था गरिनेछ ।
- (ज) उपरोक्त कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन र अनुगमनका लागि मुख्य जिम्मेवार निकाय भनी तोकिएका संस्थाहरूबाट अनुगमन सहितको विस्तृत कार्य योजना तयार गरिने छ ।
- (ट) जिम्मेवार भनी तोकिएका निकायहरूमा कानूनी व्यवस्था तथा कार्यविधि तर्जुमाका लागि जनशक्तिको अभावका कारण कार्य सम्पादनमा असर पुग्न नदिन आवश्यकतानुसार परामर्शदाता नियुक्त गर्न सकिने छ ।

५.१.५ प्रशासनिक तथा प्रक्रियागत व्यवस्था तर्फः

- (क) परामर्शदाता तथा ठेकेदारहरूलाई करारमा व्यवस्था भए बमोजिमको विदेशी मुद्रामा हुने भुक्तानीका लागि विजकपिच्छे पटक पटक सटही सुविधा सिफारिस आवश्यक पर्ने व्यवस्थाको सट्टा सम्झौता बमोजिमको रकम एकमुष्ट रूपमा नेपाल राष्ट्र बैंकलाई सिफारिस गर्ने र सो अन्तर्गतको रकम भुक्तानीका लागि पटके सिफारिसको आवश्यकता नपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ख) विदेशी परामर्शदाता तथा ठेकेदारका प्राविधिक तथा कामदारहरूको वर्किङ्ग भिसा तथा श्रम स्वीकृति दिने व्यवस्था सरलीकरण गरिने छ ।
- (ग) सुरक्षा तैनाथ गर्दा तोकिए बमोजिमको लाग्ने खर्च व्यहोर्ने गरी कुनै आयोजनाले सुरक्षा माग गरेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो परियोजनाको सुरक्षाका लागि नेपाली सेना वा सशस्त्र प्रहरी बल तैनाथ गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- (घ) लगानीकर्ताको विदेशी ऋण लगानी फिर्ता नभएसम्मको लागि १० वर्षको समय सीमा राखी विदेशी ऋण लगानीको अनुपातमा विदेशी ऋणको दायित्वको हदसम्म परिवर्त्य मुद्रामा विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गरिने छ । उपरोक्त व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न भुक्तानीका आधार र प्रक्रिया (Basis and Mode of Payment), Hedging Fund लगायतका प्रावधानहरू सहितको मापदण्ड तयार गरिने छ ।
- (ङ) ने.वि.प्रा. ले निजी क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाहरूबाट उत्पादित विद्युत् खरिद गर्दा २५ मेगावाटसम्म जडित क्षमता भएका नेपाली मुद्रामा लगानी हुने आयोजनाकोलागि तोकिएको सूचीकृत दर (Posted Rate) मा दिइने वार्षिक वृद्धि दरको संख्या प्रचलित विद्युत् खरिद दरमा ५ रहेको तथा २५ मेगावाट भन्दा माथि १०० मेगावाट सम्म जडित क्षमता भएका आयोजनाका लागि सोही सूचीकृत दरमा ८ वटा वार्षिक वृद्धि दर दिने गरिएकोमा विद्युत् अभावको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी विद्युत् विकास दशक आ.व. २०८२/०८३ सम्मका लागि तोकिएको RCOB भित्र व्यापारिक उत्पादन (COD) गर्ने २५ मेगावाट जडित क्षमता सम्मका नेपाली मुद्रामा लगानी हुने जल विद्युत् आयोजनाका लागि समेत प्रोत्साहन स्वरूप २५ भन्दा माथि १०० मेगावाट सम्मका आयोजनाहरूले पाए सरहको मूल्य वृद्धि सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
- (च) १० मेगावाटसम्म जडित क्षमता भएका कुनै जल विद्युत् आयोजनाबाट वर्षको कुनै महिनामा खोला/नदीमा पानीको बहाव (Discharge) घट्न गई विद्युत् खरिद सम्झौतामा उल्लिखित ऊर्जा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको प्रसारण प्रणालीमा आपूर्ति हुन नसकेमा आपूर्ति हुन नसकेको परिमाणको ऊर्जा बापत नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सम्बन्धित प्रवर्द्धकबाट कुनै क्षतिपूर्ति नलिने गरी विद्युत् खरिद सम्झौता गरिने र यो व्यवस्था सम्झौता सम्पन्न भईसकेका आयोजनाको हकमा समेत लागू गरिने छ । यसका लागि प्रमाणीकरणको उपयुक्त कार्यविधि बनाइनेछ ।
- (छ) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौताको लागि निवेदन दिंदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन / प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्य सूची (ToR/Scoping & TOR) स्वीकृत हुनु पर्ने र गाउँ विकास समितिको सिफारिश चाहिने प्रावधान रहेकोमा अब उप्रान्त नचाहिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ज) नेपाल सरकारबाट स्थापित उद्योग पुनरुत्थान कोषको रकम जल विद्युत् क्षेत्रलाई समेत उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइने छ ।

५.१.६ कानूनी व्यवस्था तथा सुधार तर्फ:

- (क) वर्तमान ऊर्जा सङ्कट न्यूनीकरणको लागि कानूनी व्यवधान फुकाउन तथा ऊर्जा क्षेत्रको समग्र विकासको लागि अपनाउनु पर्ने दीर्घकालीन प्रकृतिका सुधारका कदमहरू समेतलाई मध्यनजर गरी ऊर्जा सङ्कट विधेयक व्यवस्थापिका संसद्बाट पारित गराइनेछ ।
- (ख) जल विद्युत् तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको नाममा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन (IEE/EIA) मा उल्लेख भएको जग्गाको क्षेत्रफलसम्मको जग्गामा हदबन्दी नलाग्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ग) विद्युत् आयोजनाको अध्ययन , विकास तथा निर्माण प्रक्रियामा बाधा अडचन गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई सार्वजनिक अपराध सरहको कसुर मानी कानूनी कार्यवाही गरिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- (घ) विद्युत् आयोजना स्थललाई निषेधित क्षेत्र घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था गरिने छ ।
- (ङ) मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता बापतको रु ५० लाख प्रति मेगावाटको सुविधा देशभित्र आन्तरिक खपतको लागि निर्माण गरिने आयोजनाको हकमा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म अर्थात् आ. व. २०८२/८३ सम्म पाउने व्यवस्था गरिने छ । यस्तो सुविधा सौर्य , वायुलगायतका वैकल्पिक नवीकरणीय ऊर्जाबाट आगामी दुई वर्षभित्रमा न्यूनतम १ मेगावाट जडित क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गरी Captive Plant को रूपमा सञ्चालन गर्ने उद्योग संघसंस्थाहरूलाई पनि उपलब्ध गराइने छ ।
- (च) विद्युत् ऐन, २०४९ ले दिएको आयकर छुट विभिन्न समयमा कटौति हुँदै आएकोले उक्त सुविधा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (छ) विद्युत् चोरी नियन्त्रण ऐन, २०५८ का केही बुंदाहरूमा समय सापेक्ष सुधार एवम् परिमार्जन गरिने छ ।
- (ज) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले विद्युत् उत्पादन , प्रसारण एवम् वितरण प्रणालीका आयोजनाहरूका लागि मालसामान तथा निर्माण कार्यहरू खरिद गर्न Single Stage Two Envelop को विधि अपनाई खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था गरिने छ ।

६. जल विद्युत् लगायत अन्य वैकल्पिक ऊर्जाहरू समेत गरी विद्युत् ऊर्जाको समग्र एवम् दिगो विकासको लागि विद्यमान कानूनी , नीतिगत, प्रक्रियागत, संस्थागत एवम् संरचनागत पक्षहरूमा समयानुकूल सुधारहरू आवश्यक देखिएकोले निम्न बमोजिमका कार्यहरू गरिने छः

६.१ नीतिगत व्यवस्था :

- (क) जलाशययुक्त आयोजनाहरू निर्माणको लागि स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने लगायतका विषयहरू संबोधन गर्न तथा यस्ता आयोजनाहरूलाई Engineering Procurement Construction Finance (EPCF) को आधारमा समेत निर्माण गर्न विद्युत् ऐन , २०४९ को दफा ३५ मा भएको व्यवस्था अनुसार करार गरी विकास गराउन आवश्यक कार्यविधि बनाइने छ । कर्णाली चिसापानी जस्तो बहुउद्देश्यीय महत्वको जलाशययुक्त आयोजनाहरूलाई अध्ययन अद्यावधिक गरी निर्माणको चरणमा पुर्याउन विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।
- (ख) दीर्घकालिन रूपमा नेपालकै उत्पादनबाट लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने उद्देश्यले जलविद्युत् आयोजनाको प्रकार अनुसार आयोजनाको उत्पादन मिश्रण (Generation Mix) तय गरिने छ । यसका लागि जलाशययुक्त तथा पम्प स्टोरेज ४०-५० % , पिकिंग रन अफ द रिभर १५-२० % , रन अफ द रिभर २५-३० % र अन्य वैकल्पिक स्रोतबाट ५-१० % सम्म रहने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
आयोजनाहरूको छनौट गर्दा क्षेत्रीय सन्तुलन , न्यून पुनर्वास , उच्च हेड (High head), बहुआयामिक उपयोगिता आदि समेतलाई आधार बनाईनेछ । साथै जलाशययुक्त आयोजनाहरूबाट तल्लो तटीय आयोजना/क्षेत्रलाई हुने फाइदाहरू (विद्युत् ऊर्जा , सिंचाइ, बाढी नियन्त्रण, जल परिवहन, मत्स्य पालन, तथा पर्यटन आदि) को न्यायोचित बाँडफाँड हुने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- (ग) निर्माण सुनिश्चित भएका र नदी वेसिन गुरु योजनामा परेका जलाशययुक्त विद्युत् आयोजनाहरूको आयोजनाहरूको जलाशयक्षेत्रमा असर नपर्ने सुनिश्चित गरेर मात्र सरकारबाट दीर्घकालीन पूर्वाधार र बस्ती विकासको योजनाबद्ध कार्यक्रम अगाडि बढाउने छ । यसकालागि एकिन भएका र नदी वेसिन गुरु योजनामा परेका जलाशययुक्त विद्युत् आयोजनाहरूको जानकारी सम्बन्धित निकायहरूमा गराइने छ।
- (घ) विद्युत् उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण सम्बन्धी सबै आयोजनाहरू तथा त्यससँगै जोडिएर आएका पूर्वाधार एवम् पुनर्वास सम्बन्धी आयोजनाहरू राष्ट्रिय प्राथमिकताका आयोजना हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (ङ) संरक्षित क्षेत्रभित्र पर्ने तर सुख्खा याममा ऊर्जा उत्पादनका लागि आकर्षक देखिएका उत्तर गंगा तथा लाङ्टाङ्ग जस्ता जलाशययुक्त आयोजनाहरूको अध्ययन तथा निर्माणका लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- (च) जल विद्युत् आयोजनाहरूको विकासमा लगानी वृद्धि गर्न र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको वित्तीय अवस्थामा सुधार ल्याउनका साथै माग व्यवस्थापन (Demand Side Management) गर्न मौसम तथा समय अनुसार विद्युत् महशुल दर निर्धारण गरिने छ ।
- (छ) पिकिङ्ग रन अफ रिभर र जलाशययुक्त आयोजनाहरूको निर्माण हुने परिस्थिति बनाउन मौसमी र समय अनुसार विद्युत् खरिद दर निर्धारण गरिनेछ ।
- (ज) विद्युत् प्रसारण लाईन प्रयोग गरेर बापत तिर्नु पर्ने प्रसारण शुल्क (Wheeling Charge) निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (झ) अधिकतम जनतालाई जलविद्युत् आयोजनाको शेयर सुनिश्चित हुने गरी जनताको लगानीबाट बन्ने जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईने छ ।
- (ञ) स्थानीय निकायको अग्रसरता एवम् नेतृत्वमा स्थानीयस्तरका सामुदायिक एवम् सहकारी संस्था लगायतको लगानीमा मूलतः स्थानीय स्तरमा नै वितरण गर्ने र बढी विद्युत् मात्र ग्रीडमा बेच्ने गरी तीन मेगावाटसम्मको जल विद्युत् उत्पादन गर्ने भएमा नेपाल सरकारले सम्भाव्यताको आधारमा प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशन निर्माणको व्यवस्था गरिनेछ ।
- (ट) ठूला तथा आकर्षक जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाहरू लगायत मा लगानीको व्यवस्था सुनिश्चित गर्न शेयर लगानीमध्येको ५१ % सरकार तथा सरकारी वित्तीय संस्थाहरूमार्फत र ४९% वैदेशिक रोजगारबाट भित्रिने विप्रेषण, सबै नेपाली जनताबाट संगठित रुपमा सहकारी संस्था आदिबाट शेयर लगानीको व्यवस्था गर्ने गरी कार्यविधि बनाई आन्तरिक स्रोत परिचालन गरिने छ । यसका लागि अनुसूचि-१ मा उल्लेखित आयोजनाहरूमध्येबाट ३-४ वटा आयोजनाहरूको छनौट गरी सञ्चालन गरिने छ ।
- (ठ) वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्ने प्रयोजनका लागि आयोजना विकास सम्झौताको माध्यमबाट स्वदेशी खपतको लागि विकास गरिने आयोजनाहरूमा नेपाल सरकारले विद्युत् खरिद बापतको भुक्तानीको प्रत्याभूति गरिदिन सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ड) प्रसारण लाईन सम्बन्धी आयोजनाहरूलाई उच्च प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनुका साथै यसको लागि नदी वेसिन कोरीडोर प्रसारण लाइन, पूर्व पश्चिम प्रसारण हाइवे तथा अन्तरदेशीय आयात निर्यात प्रसारण लाइन सहितको प्रसारण गुरुयोजना स्वीकृत गरी लागू गरिने छ । प्रसारण लाईन निर्माणलाई द्रुतगतिमा बढाई Power Evacuation गर्न सम्बन्धित प्रवर्धकहरूको कन्सोर्टियम बनाई प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशनको निर्माण Build Transfer Model अन्तर्गत पनि गर्न सकिने गरी कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- (ढ) प्रसारण लाइन द्रुत गतिमा निर्माण गर्न आवश्यकतानुसार नेपाली सेनालाई संलग्न गराइनेछ ।

- (ग) हाल वन क्षेत्रको जग्गा लिजमा लिए वापत सोही परिमाणको जग्गा शोधभर्ना दिनु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा सो को सट्टा वन विकासका लागि प्रबर्द्धकले आफ्नो अनुकूलता अनुसार सरकारद्वारा न्यूनतम मूल्यांकित रकम वा वन मन्त्रालयले तोके बमोजिमको जग्गा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।
- (त) विद्युत् प्रबर्द्धकहरूले प्राकृतिक श्रोत साधन उपयोग गरे वापत विद्युत् रोयल्टी लिई स्थानीय निकाय मार्फत स्थानीय विकासमा खर्च गरिरहेको र वातावरणीय अध्ययन प्रति वेदनमा उल्लेख भए अनुसार वन तथा वातावरण संरक्षण र सम्बर्द्धनको कार्यहरू प्र बर्द्धकहरूबाट भैरहेको परिप्रेक्षमा आयोजना विकास सम्झौताहरूमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको बाहेक व न तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयबाट लगाईएको Payment for Ecosystem Services (PES) को व्यवस्था हटा इनेछ । विद्युत आयोजनाबाट प्रभावित वन संरक्षण तथा सम्बर्द्धनको लागि विद्युत् आयोजनाबाट प्राप्त रोयल्टी रकममध्ये बाट निश्चित प्रतिशत रकम कार्यविधि बनाई दिइनेछ ।
- (थ) वातावरणीय व्यवस्थापन तथा पुनर्वास जस्ता अनिवार्य कार्ययोजनामा खर्च गरिने रकमका अतिरिक्त आयोजना क्षेत्रको सामाजिक विकासको लागि गरिने विविध कार्यहरूको लागि वातावरण अध्ययन प्रतिवेदन (EIA / IEE) मा Community Support Program अन्तर्गत १०० मेगावाट क्षमता सम्मको आयोजनालाई कूल लागतको ०.७५ प्रतिशत र १०० मेगावाट भन्दा बढी क्षमताका आयोजनालाई ०.५ प्रतिशत छुट्याउनु पर्ने गरी सीमा तोकिनेछ ।
- (द) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको आर्थिक प्रशासन बिनियमावलीलाई सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुरूप हुने गरी आवश्यक परिमार्जन गरिने छ ।
- (ध) शहरी क्षेत्रमा निर्माण हुने ठूला अपार्टमेण्ट भवनकालागि निजी ट्रान्सफरमर जडान गरिनेछ । साथै एकल मिटरिङ्ग अवधारणाको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
- (न) सबै नेपाली जनतालाई आगामी दश वर्षभित्र विद्युत् सेवा पुराउने लक्षका साथ ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रमलाई योजनाबद्ध ढङ्गले अगाडि बढाईनेछ ।
- (त) वितरण प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गरी उपभोक्ता मैत्री बनाउनुका साथै विद्युत् चुहावट नियन्त्रण गर्न स्मार्ट मिटर (Smart Meter) तथा स्मार्ट ग्रीड (Smart Grid) को अवधारणालाई क्रमिक रुपमा लागू गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । यसकालागि काठमाडौं उपत्यकाभित्र एक नमुना आयोजना /कार्यक्रम (Pilot Project/Program) कार्यन्वयनमा लगिनेछ ।
- (प) आगामी दश वर्षभित्रमा वितरण प्रणाली व्यवस्थालाई सुदृढ गर्न करिब १२ ,००० एम. भि. ए. बराबर क्षमताका थप वितरण सबस्टेशनहरूको विस्तार गरिनेछ ।
- (फ) राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी लि. बाट राष्ट्रिय ग्रीड विस्तार तथा सञ्चालन एवम् नियन्त्रणका सम्पूर्ण काम गराइनेछ ।
- (ब) राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको प्रणालीमा आबद्धता प्राप्त गरी उच्च भोल्टेजका उपभोक्ताले सिधै विद्युत् उत्पादक वा व्यापार अनुमतीपत्रवालाहरूसङ्ग विद्युत् खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (भ) विद्युत् उत्पादक र खरिदकर्ताबिचको दैनिक ऊर्जा सन्तुलनका लागि असूचीबद्ध विनिमय (Unscheduled Interchange, UI) बजार सञ्चालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइने छ ।

(म) दिगो र भरपर्दो ऊर्जा विकासको अवधारणालाई अझ प्रभावकारी बनाउन वैकल्पिक ऊर्जाका अन्य स्रोतहरूको समेत उचित दोहन गर्ने तर्फ पनि आवश्यक कदमहरू चालिनेछ । जैविक फोहोरको व्यवस्थापनबाट विद्युत् उत्पादन गर्ने तर्फ निजी उद्यमीहरूको ध्यानाकर्षण भईसकेको अवस्थामा उक्त कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न प्रचलित विद्युत् खरिद दरमा २० प्रतिशतसम्म थप दिन सकिने व्यवस्था गरिनेछ । साथै भू-तापीय (Geo-thermal) प्रविधिबाट पनि विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने संभावनाहरूको पहिचान गरी सम्भाव्य देखिएमा कार्यान्वयनको चरणमा लगिनेछ ।

६.२ प्रक्रियागत व्यवस्था:

- (क) अनुमति पत्र लगायत आयोजनाका अध्ययन तथा निर्माण चरणको प्रकृयाहरू सरलीकृत गर्न ऊर्जा मन्त्रालय र विद्युत् विकास विभागलाई आवश्यक थप जनशक्ति सहित पुनर्संरचना गरिनेछ ।
- (ख) विद्युत् उत्पादन आयोजनाहरूको अनुमतिपत्र जारी गर्ने हालको प्रक्रिया विद्युत् प्रसारण र वितरणसङ्ग आबद्ध हुन नसक्दा कतिपय उत्पादन आयोजनाहरू सम्पन्न भएर पनि ग्रीड मा आबद्ध हुन सकेका छैनन् । विद्युत् उत्पादनको लागि हाल विभिन्न चरणका अनुमतिपत्रहरू (सर्वेक्षण अनुमतिपत्र ५ , १२९ मेगावाट, उत्पादन अनुमतिपत्र २ , ३८१ मेगावाट) तथा दरखास्त (सर्वेक्षण अनुमतिपत्र ७६६ मेगावाट, उत्पादन अनुमतिपत्र ६ , ३६० मेगावाट), विद्युत् ऐन अनुरूप कारवाहीको विभिन्न चरणमा रहेका र यी सबै आयोजनाहरूबाट उत्पादन हुने विद्युत् ऊर्जा विद्यमान विद्युत् प्रणाली प्रवाह नहुने अवस्थामा निजी प्रवर्द्धकहरूलाई अनुमतिपत्र मात्र जारी गरिरहँदा झनै अन्यौलको स्थिति सिर्जना हुने भएकोले यस समस्यालाई निराकरण गर्न यथोचित व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- (ग) जल विद्युत् विकास कार्यक्रमलाई व्यवस्थित रूपमा अघि बढाउन आवश्यकता र प्राथमिकताका आधारमा सरकारको बास्केटमा रहेका जलविद्युत् आयोजनाहरू सरकारी स्वामित्वको संस्था वा सार्वजनिक कम्पनीहरू तथा प्रतिस्पर्धाका आधारमा निजी कम्पनीहरू मार्फत विकास गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- (घ) गुरु योजना अनुसार उच्च भोल्टेज स्तरका प्रसारण लाईन निर्माण तथा विस्तार उच्च प्राथमिकताका साथ गरिनेछ । साथै देशको आवश्यकता अनुसार विद्युत् ऊर्जा आयात/निर्यात गर्ने प्रयोजनका लागि हाल निर्माण सम्पन्न हुने क्रममा रहेको ४०० के. भि. ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनका अतिरिक्त प्रसारण लाईन गुरु योजना बमोजिम हुने गरी आवश्यकता अनुसार थप ४०० के. भि. अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनहरूको अध्ययन/सर्वेक्षण गराई निर्माण कार्य सम्पन्न हुने व्यवस्थाको तत्काल शुरुआत गरिने छ । यसको लागि न्यु बुटवल/ वर्दघाट –गोरखपुर, दुहवी/इनरुवा - पुर्णिया, दोश्रो ढल्केबर-मुजफ्फरपुर, कोहलपुर - लखनऊ , लम्की – बरेली, अतरिया - बरेलीका साथै चिलिमे हव - केरुङ्ग , जस्ता उच्च भोल्टेजका अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनहरू अगाडि बढाइनेछ ।
- (ङ) हेटौडा र इनरुवा लगायतका स्थानहरूमा ४०० के. भि. भोल्टेज लेभलका सबश्टेशनहरूको निर्माण उच्च प्राथमिकताकासाथ अगाडि बढाउने तथा यसको लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गरी खरिद प्रक्रियालाई समेत सरलीकृत गरिनेछ ।
- (च) वातावरणीय अध्ययनको लागि वन क्षेत्रभित्र प्रवेश गरी आवश्यक अध्ययन गर्नु परेमा जिल्ला वन कार्यालयलाई आवश्यक विवरणसहित लिखित जानकारी गराई अध्ययन शुरु गर्न सकिने व्यवस्था मिलाउने । राष्ट्रिय निकुन्ज , आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्नु परेमा सो संस्थाको स्थानीयस्तरको कार्यालयबाट १५ दिनभित्र अध्ययन स्वीकृति दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- (छ) १० मेगावाट जडित क्षमतासम्मको जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यको प्रतिवेदन तयारी तथा स्वीकृतिको प्रक्रिया सरलीकृत गर्न Standard Checklist को माध्यमबाट गराउने व्यवस्था गर्ने । यस्ता अध्ययन कार्यहरू Accredited परामर्शदात्री संस्थाहरूबाट गराइने । यसका लागि आवश्यक परामर्शदाताहरूको सूची तथा Standard Checklist जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयले तयार गर्ने व्यवस्था मिलाउने । जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयबाट कार्यविधि बनाई आयोजनामा Post Audit गर्ने व्यवस्था मिलाउने । यसका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ज) जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको विकासको लागि आवश्यक पर्ने रुख कटान तथा जग्गा लिजमा लिनको लागि चालिनु पर्ने प्रक्रिया स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र आवश्यक विवरणसहितको निवेदन दिएको मितिले एक महिनाभित्र टुङ्ग्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ । यस कार्यको लागि सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयमा नै निवेदन दर्ता गराई तहाँबाटै स्वीकृतिको प्रक्रिया थालनी गरिनेछ ।
- (झ) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएपश्चात वन कटानी र वन जग्गा लिजमा दिने निर्णय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको मन्त्रिस्तरीय निर्णयबाटै टुङ्गिने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ञ) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदनहरू प्राप्त भएपछि विद्युत् विकास विभागले कुनै कागजातहरू अपूर्ण भएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको ७ कार्य दिनभित्र प्रवर्द्धकलाई जानकारी गराउने । आवश्यक कागजातहरू पूर्ण रुपमा प्राप्त भएको २१ कार्य दिन भित्र विद्युत् विकास विभाग, उर्जा मन्त्रालय तथा सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरू समेत रहेको समितिको सिफारिश अनुसार विद्युत विकास विभागबाट स्वीकृत गर्ने कानूनी व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ट) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी प्रतिवेदनहरू (Scoping, ToR and EIA) आवश्यक कागजातहरू पूर्ण रुपमा प्राप्त भएको २१ कार्य दिनभित्र समितिको सिफारिश सहित उक्त प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि ऊर्जा मन्त्रालयमा पठाउने र ऊर्जा मन्त्रालयबाट उक्त प्रतिवेदन १५ कार्य दिनभित्र सिफारिस सहित स्वीकृतिको लागि जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयमा पठाईने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ठ) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि सामुदायिक वनको सिफारिस आवश्यक नपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ड) आयोजनाको संरचनामा सामान्य परिवर्तन हुदा उक्त परिवर्तनले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रभाव नपर्ने भएमा वा वन क्षेत्रको जग्गाको क्षेत्रफलमा १०% सम्म थपघट भएमा पूरक प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गर्नु नपर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ढ) आयोजनाको संरचनामा परिवर्तन हुँदा उक्त परिवर्तनले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रभाव पर्ने भएमा वा प्रयोग हुने वन क्षेत्रको जग्गाको क्षेत्रफलमा १०% भन्दा बढी थप भएमा वा काटिने रुखको संख्यामा १०% भन्दा बढी थप भएमा गर्नु पर्ने पूरक अध्ययन गर्दा सार्वजनिक सुनुवाईको सट्टा राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिने गरी सरलीकृत गर्न पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०७१ मा आवश्यक परिमार्जन गरिने छ ।
- (ण) आयोजनाबाट प्रभावित जिल्लाका समुदाय र व्यक्तिहरूको लागि आयोजनाको स्वपूँजीको १० प्रतिशत शेयर दिने व्यवस्था मिलाइने छ । साथै आयोजनाबाट पुर्नस्थापना तथा पुनर्वासमा परेका वा आयोजनाबाट जग्गा अधिग्रहण गरिएका व्यक्तिहरूले आयोजनामा शेयर लगानी गर्न चाहेमा सोलाई शेयरमा परिणत गर्न प्राथमिकता दिने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- (त) वर्तमान विद्युतको माग प्रक्षेपण सङ्कुचित माग (Suppressed Demand) मा आधारित भएकोले भविष्यमा देश विद्युत्मा आत्मनिर्भर भएको अवस्थामा हुन सक्ने औद्योगिकीकरण , विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोग , विभिन्न विद्युतीय उपकरणहरूको प्रयोग तथा खाना पकाउने ग्यासको विस्थापन समेतलाई मध्यनजर गरी वास्तविक विद्युतको मागका आधारमा विद्युत् माग प्रक्षेपण (Load Forecast) गरिने छ ।
- (थ) काठमाडौं उपत्यका लगायतका अन्य ठूला शहरी क्षेत्रहरूमा विद्युत् वितरण प्रणालीलाई उच्च प्राथमिकता दिई योजनाबद्ध ढङ्गले विस्तार तथा सुदृढीकरण गर्न मौजुदा आपूर्ति गर्ने वितरण सब-स्टेशनहरूको उपयुक्त स्थानहरू छनौट गरी आवश्यकतानुसार संख्या र क्षमता वृद्धि गर्दै लैजाने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- (द) भूमिगत वितरण प्रणाली (Underground Distribution System) र आधुनिक Distribution Kiosk प्रविधिहरूको विकासका लागि नीति तथा निर्माण मापदण्ड निर्धारण गरी काठमाडौं र पोखरा लगायतका शहरका मुख्य सडकहरूबाट शुरु गरी क्रमशः अन्य शहरहरूमा भूमिगत वितरण प्रणाली (Underground Distribution Line and Indoor/GIS Substation) निर्माण तथा विस्तार गरिने छ ।
- (ध) नेपाल सरकारको औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्ने अवधारणालाई विस्तार गर्दै लैजाने नीति बमोजिम उक्त क्षेत्रसम्म विद्युत् लाईन निर्माण गरिनेछ ।
- (न) काठमाण्डौ, पोखरा, विराटनगर, वीरगञ्ज, नेपालगञ्ज, भैरहवा, जनकपुर, हेटौडा जस्ता उच्च विद्युत् माग भएका शहरी तथा औद्योगिक क्षेत्रहरूमा १३२ के. भि. लाइनबाट विद्युत् आपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (त) काठमाडौं लगायत अन्य शहरी क्षेत्रहरूमा सडक निर्माण गर्दा उपयुक्त भोल्टेज स्तरको प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने गरी एकीकृत रूपमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

६.३ संस्थागत एवम् संरचनागत व्यवस्था:

- (क) ऊर्जा सङ्कट निवारण दशकको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि ऊर्जा मन्त्रीको अध्यक्षतामा वन सचिव , गृह सचिव , भूमि सुधार तथा व्यवस्था सचिव , जनसङ्ख्या तथा वातावरण सचिव, अर्थ सचिव, ऊर्जा सचिव तथा सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि सम्मिलित 'केन्द्रीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति ' र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय , जिल्ला प्रहरी कार्यालय , जिल्ला नापी कार्यालय , जिल्ला विकास समिति तथा जिल्ला प्राविधिक कार्यालय लगायतका प्रतिनिधिहरू सम्मिलित जिल्ला स्तरीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति गठन गरिने छ ।
- (ख) विद्युत् आयोजना विकासको लागि अन्तर निकाय समन्वयको लागि विद्युत् आयोजना विकाससङ्ग सम्बन्धित प्रत्येक निकायको मन्त्रालय स्तरमा सह-सचिवलाई सम्पर्क व्यक्ति (Focal Person) तोकी मन्त्रालयभित्र र अन्य निकायहरूका बिचमा समन्वय गरी आयोजना विकासमा परेका समस्याहरूलाई सहजीकरण तथा समाधान गरिने छ । त्यसै गरी सह-सचिव स्तरमा समाधान हुन नसकेका समस्याहरूलाई समाधान गर्न मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिवहरू रहेको समिति गठन गरिने छ ।

- (ग) विद्युत् माग प्रक्षेपण, ऊर्जा खपतको मुल्याङ्कन र स्रोत प्रतिस्थापन नीति तर्जुमा, उत्पादन/प्रसारण/वितरण गुरु योजना अद्यावधिक गर्ने तथा विद्युत् आयोजनाहरूको Techno-economic clearance लगायतका कार्यहरूको समग्र विश्लेषण गर्ने कार्यको लागि जल तथा ऊर्जा आयोगको पुनर्संरचना गरी थप क्रियाशील गराइने छ । नेपालको जलस्रोतको बहुआयामिक उपयोगितालाई समेत मध्यनजर गरी नदी वेसिनहरूको अद्यावधिक गुरु योजना आगामी २ वर्षभित्र तयार गरिने छ ।
- (घ) प्रस्तावित एवं निर्माणाधीन जलाशय युक्त आयोजनाहरूको विकास/निर्माणको कार्य प्रगति, प्रभावकरिता र उपयुक्तताको आधारमा क्रमशः सरकारी कम्पनी खडा गर्दै लगिने छ । साथै पश्चिम सेती जलाशययुक्त आयोजनालाई निजी क्षेत्र समेतको सहभागितामा द्रुत गतिमा अघि बढाइने छ ।
- (ङ) ग्रामीण विद्युतीकरणलाई अभियानका रूपमा सञ्चालन गरी ग्रामीण विद्युतीकरण मार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्र सुदृढीकरण गर्न तथा माग व्यवस्थापन मार्फत वर्तमान विद्युत् सङ्कटलाई केही हदसम्म न्यूनीकरण गर्न ग्रामीण विद्युतीकरण तथा ऊर्जा दक्षता सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था गरिने छ ।
- (च) नेपाल सरकारले देशको मध्यकालिन र दीर्घकालिन विद्युत् मागलाई पूर्ति गर्ने गरी मझौला तथा ठूला जलविद्युत् आयोजनाहरू तत्काल अध्ययन गरी निर्माण गर्न एक राष्ट्रिय विद्युत् उत्पादन कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- (छ) सरकारी तहमा नै एउटा सशक्त र स्रोतसाधनयुक्त परामर्शदाता कम्पनी खडा गरी जलविद्युत् र अन्य पूर्वाधारहरूको अध्ययन अनुसन्धान गर्न साथै उपलब्ध जनशक्तिहरूलाई दक्ष बनाउदै परामर्श सेवामा आत्मनिर्भर हुन एक कम्पनी खोल्नु अत्यन्त जरुरी भएको परिप्रेक्षमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण लगायतका अन्य संस्थाहरूको समेत शेयर रहने गरी एउटा स्रोतसाधनयुक्त इन्जिनियरिङ्ग परामर्श सेवा कम्पनी खोलिने छ ।
- (ज) नेपाल सरकारले स्थापना गरेको राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको वित्तीय र संस्थागत पुनर्संरचना गरी संचालनमा ल्याइने छ । यस कम्पनीमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका सम्बन्धित जनशक्ति, संरचना तथा सम्पत्ति समायोजन गरिनेछ । हालको सम्पत्तिको आँकलन गरी भविष्यमा समेत हुन सक्ने लगानीको आधारमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको शेयर स्थापित गरिने छ ।
- (झ) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको वितरण प्रणालीलाई प्रादेशिक संरचनामा आधारित आन्तरिक पुनर्संरचनाको शुरुवात गरी क्रमशः विद्युतीय सीमा (Electrical Boundary) स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ञ) देशभित्र र बाहिर विद्युत् व्यापार सम्बन्धी कार्य गर्न नेपाल सरकारले एउटा राष्ट्रिय विद्युत् व्यापार कम्पनी स्थापना गर्नेछ । उक्त कम्पनीले नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको विद्युत् व्यापार विभागले हाल गर्दै आएका विद्युत् खरिद बिक्री सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्य समेत गर्नेछ । हालसम्म निजी लगानीकर्ताहरूसङ्ग भए गरेका विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौताको सम्पूर्ण दायित्व यस कम्पनीले नै लिने छ ।
- (ट) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको वर्तमान जनशक्ति, संरचना तथा सम्पत्तिहरू क्रमिक रूपमा समायोजन गर्दै जाने गरी नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको होल्डिङ कम्पनीको रूपमा निम्न कम्पनीहरू गठन गरिने छन् :
- (अ) नेपाल विद्युत् प्राधिकरण का निर्माणाधीन र सञ्चालनमा रहेका उत्पादन संरचनाहरू रहने विद्युत् उत्पादन कम्पनी/कम्पनीहरू

- (आ) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका निर्माणाधीन र सञ्चालनमा रहेका ३३ के.भी. भन्दा तलका वितरण संरचनाहरू रहने गरी तथा प्रदेशको सिमाङ्कन अनुसारको कार्य क्षेत्रको सीमा रहने विद्युत् वितरण कम्पनीहरू
- (ठ) नेपाल विद्युत् नियमन आयोगको स्थापना गरी त्यसमा पुनरावेदन न्यायाधीकरणको व्यवस्था गरिने छ ।

६.४ कानूनी व्यवस्था:

- (क) विद्युत् ऐन, २०४९ लाई प्रतिस्थापन गर्न नयाँ विद्युत् ऐन तथा राष्ट्रिय विद्युत् नियमन आयोग सम्बन्धी विधेयक तर्जुमा गरी व्यवस्थापिका संसद् समक्ष पेश गरिनेछ ।
- (ख) विद्युत् सम्बन्धी आयोजनाहरूमा अन्तर निकाय समन्वय अभावका कारण छिटो छरितो रूपमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेको देखिएकोले आयोजनाहरूको अध्ययन तथा निर्माणको चरणमा देखिने बाधा व्यवधानहरू हटाउन सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा ऊर्जा, वन तथा भू-संरक्षण, गृह, अर्थ र जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्रीज्यूहरू सदस्य तथा ऊर्जा सचिव सदस्य सचिव रहने गरी विद्युत् ऊर्जा सङ्कट निवारण समिति गठन गरिने छ ।
- (ग) ५०० मेगावाट र सो भन्दा माथिका विद्युत आयोजनाहरूको विकास तथा अनुगमनका विषयहरूमा लगानी बोर्ड र ऊर्जा मन्त्रालयको भूमिकालाई लगानी व्यवस्थापनका पक्षहरू एवं कार्यान्वयन प्रभावकारिताका आधारमा पुनरावलोकन गरिने छ ।
- (घ) केही आयोजनाहरूबाट उत्पादन हुने विद्युत् ऊर्जा विद्यमान विद्युत् प्रणालीमा प्रवाह हुने अवस्था नरहेको समस्या निराकरण गर्न प्रसारण गुरुयोजनासँग तादात्म्यता हुने गरी अनुमतिपत्र जारी गर्न विद्युत संकट निवारण विधेयकमा व्यवस्था गरिनेछ ।
- (ङ) २५ मेगावाट जडित क्षमतासम्मका आयोजनाहरूको सर्वेक्षण र उत्पादन अनुमतिपत्र तथा १३२ के.भी. भोल्टेज स्तरसम्मका प्रसारण सर्वेक्षण र प्रसारण अनुमतिपत्रहरू विद्युत विकास विभागका महानिर्देशकबाट नै जारी गर्ने गरी विधेयकमा व्यवस्था गरिनेछ ।

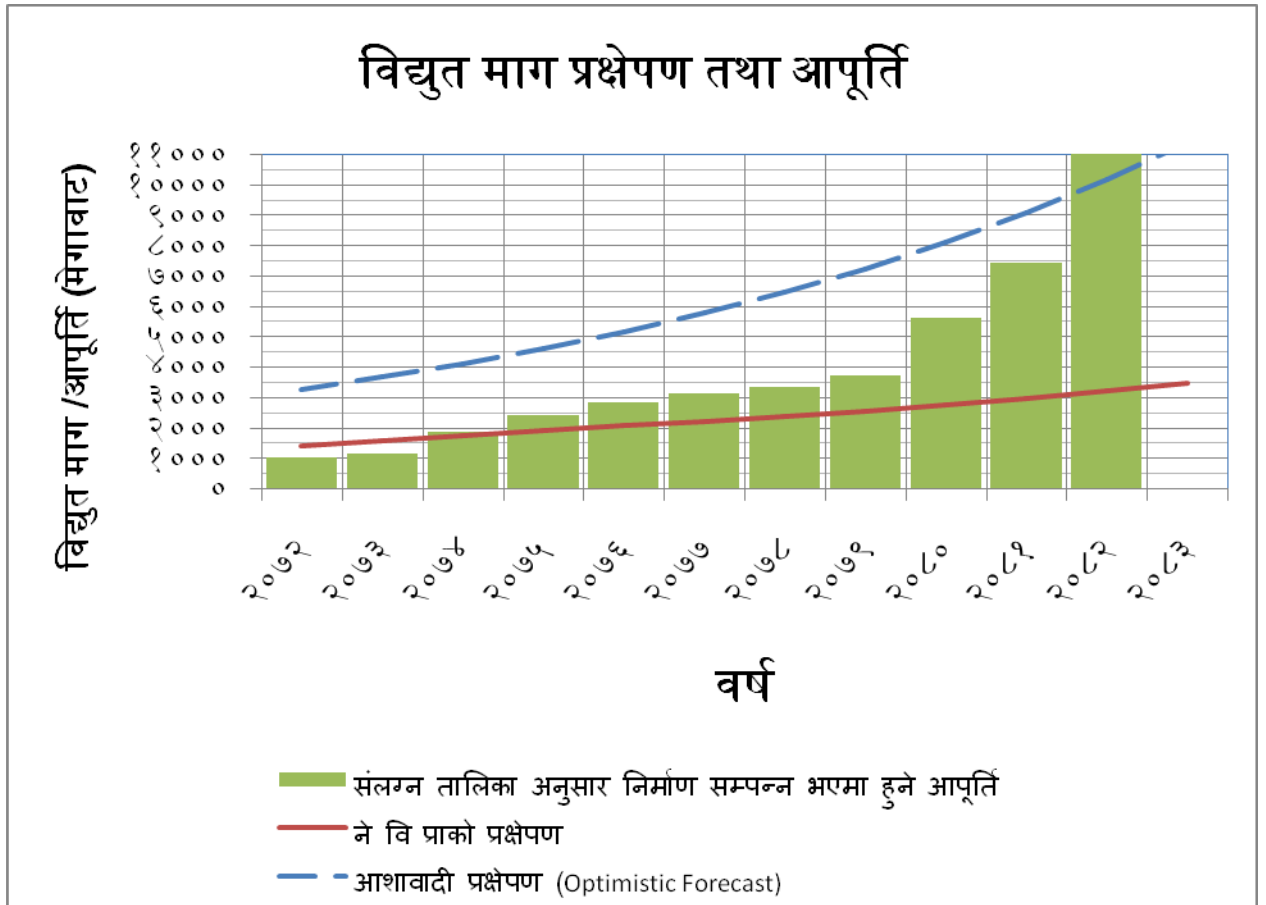
विद्युत् माग र आपूर्तिको विश्लेषण

विद्युत् माग आपूर्तिको सङ्कुचित दायरामा आधारित उक्त प्रक्षेपणले विद्युत् मागको यथार्थ अवस्थाको चित्र प्रस्तुत गर्न सक्दैन। अहिले कै अवस्थामा विद्युत् आपूर्ति सङ्कुचित नभएमा विद्युत् माग करिब दोब्बर सम्म हुन सक्ने पनि देखिन्छ। यसरी हालको विद्युत् मागलाई दोब्बर मानी हरेक वर्ष १२ प्रतिशतको हाराहारीमा माग वृद्धि हुने तथा जडित क्षमताको १५ प्रतिशत Reserve Margin हुने गरी विद्युत् माग प्रक्षेपण गर्दा आ व २०८२/८३ मा करिब १०,००० मेगावाट पुग्ने अनुमान गरिएको छ।

देश विकासले गति लिन सकेमा उच्च आर्थिक वृद्धि दर हुने परिप्रेक्ष्यमा विद्युतको माग दर पनि उच्च हुने तथा आगामी दस वर्षमा दस हजार मेगावाट विद्युत उत्पादन गरी प्रत्येक नेपालीको घरधुरीमा विजुली पुर्याउने राष्ट्रिय लक्ष्य पुरा गर्नको साथै उत्पादित विद्युतबाट राष्ट्रको माग पुरा गरेर बाँकी विद्युत अन्यत्र निर्यात गरी राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा टेवा पुर्याउनसकिनेछ। यसका अतिरिक्त विद्युत उत्पादनमा वृद्धि भएको कारणले गर्दा प्रत्येक वर्ष विद्युतमा आधारित उद्योग, संरचना आदि निर्माण/विस्तार हुने लक्ष्य राखिएकोछ। माथिल्लो तामाकोशीबाट विद्युत उत्पादन शुरु भए पछि हालको भार कटौती हटी २०७५/७६ देखि प्रत्येक वर्ष १०० देखि १५० मेगावाट विद्युत खपत गर्ने उद्योगहरू स्थापना भई विद्युतको माग बढ्दै जाने अनुमान गरिएकोछ। छिमेकी मुलुकहरू संगको अन्तरदेशीय विद्युत प्रसारण लाईनहरू निर्माण भई संचालनमा आउंदा विद्युत निर्यात गर्न सजिलो भई वर्षातको समयमा पूर्ण क्षमतामा विद्युत उत्पादन गर्न सकिनेछ।

हाल निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको आयोजनाहरूबाट यही आ व २०७२/७३ को अन्त्य सम्म करिब २०० मेगावाट विद्युत् राष्ट्रिय प्रणालीमा थप हुने र अर्को वर्षमा ८३० मेगावाट थप हुंदा हालको भार प्रक्षेपण अनुसारको माग आपूर्ति हुन सक्ने देखिन्छ। उत्पादन अनुमति पत्र प्राप्त गरी निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेको ६२ वटा आयोजनाहरू अनुमानित समयसीमा भित्र नै सम्पन्न गर्ने हो भने आ व २०७७/७८ सम्ममा १,०७७ मेगावाट क्षमता थप हुनेछ। आ व २०८२/८३ सम्ममा जलाशययुक्त आयोजनाहरूबाट करिब ५००० मेगावाट थप गर्न सकिने देखिन्छ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको भार प्रक्षेपण तथा माथिको हरफमा प्रस्तुत गरिएका आयोजनाहरू निर्धारित समयमा प्रणालीमा आवद्ध भएमा माग र आपूर्तिको अवस्था तल दिईएको चित्रमा जस्तै हुनेछ ।

माथि प्रस्तुत गरिएका विद्युत माग पुरा गर्न हाल निर्माणाधिन आयोजनाहरू, उत्पादन अनुमति पत्र प्राप्त गरी वा अध्ययन सम्पन्न गरी निर्माणको चरणमा जाने जल विद्युत् तथा प्रसारण लाईन निर्माण आयोजनाहरूको निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति तल तालिकामा (अनुसूचि २) प्रस्तुत गरिएको छः

जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाहरूको सूचि

तालिका १ – आगामी दस वर्षमा निर्माण हुने जल विद्युत आयोजनाहरू

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	कैफियत
१	उत्पादन अनुमति प्राप्त गरी निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका तथा नेपाल सरकारले बनाउने आयोजनाहरू	२,५८७	१०७ आयोजनाहरू (तालिका २) र १० आयोजनाहरू (तालिका ३)
२	प्रस्तावित जलाशययुक्त आयोजनाहरू	५,३७३	११ आयोजनाहरू (तालिका ४)
३	प्रस्तावित पिकिड रन अफ रिभर आयोजनाहरू	१,९७५	५ आयोजनाहरू (तालिका ५)
	जम्मा	९,९३५	

तालिका २ - उत्पादन अनुमति प्राप्त गरी निर्माणको विभिन्न चरणमा रहेका आयोजनाहरू

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
१	अपर माई	९.९८	ईलाम	२०७२
२	फावा	४.९५	ताप्लेजुङ	२०७२
३	पिखुवा	२.४८	भोजपुर	२०७२
४	झ्याडी खोला	२.००	सिन्धुपाल्चोक	२०७२
५	दरौँदी खोला ए	६.००	गोरखा	२०७२
६	हेवा खोला ए	१४.९०	पाँचथर	२०७२
७	गेलुङ खोला	३.२०	सिन्धुपाल्चोक	२०७२
८	सार्दी खोला	४.००	कास्की	२०७२
९	सभा खोला	४.००	संखुवासभा	२०७२
१०	दरम खोला ए	२.५०	बागलुङ	२०७२
११	छ्याङ्दी खोला	२.००	लमजुङ	२०७२
१२	टुंगुन थोस्ने	४.३६	ललितपुर	२०७२
१३	खानी खोला (ललितपुर)	२.००	ललितपुर	२०७२
१४	माई क्यास्केड	७.००	ईलाम	२०७२
१५	मङ्क्यू	१३.००	कास्की	२०७२
१६	थापा खोला	११.२०	म्याग्दी	२०७२
१७	अपर माई सी	५.१०	ईलाम	२०७२
१८	द्वारी खोला	३.७५	दैलेख	२०७२
१९	अपर चाकु	२२.२०	सिन्धुपाल्चोक	२०७२
२०	अपर मर्स्याङ्दी ए	५०.००	लमजुङ	२०७२
२१	अपर मादी	२५.००	कास्की	२०७२
२२	माई साना क्यास्केड	८.००	ईलाम	२०७२

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
२३	चाके	२.८३	रामेछाप	२०७३
२४	जुम्दी	१.७५	गुल्मी	२०७३
२५	थेउले	१.५०	बागलुङ	२०७३
२६	ताडी	५.००	नुवाकोट	२०७३
२७	अपर मैलुङ ए	५.००	रसुवा	२०७३
२८	तल्लो मोदी	२०.००	पर्वत	२०७३
२९	अपर दोर्दी ए	२२.००	लमजुङ	२०७३
३०	जोगमाई	७.६०	ईलाम	२०७३
३१	अपर पराजुली	२.१५	दैलेख	२०७३
३२	लोहोरे	४.२०	दैलेख	२०७३
३३	मिदिम करापु	३.००	लमजुङ	२०७३
३४	रुदी ए	६.८०	लमजुङ	२०७३
३५	फलांखु खोला	१३.७०	रसुवा	२०७३
३६	कपाडी गाड	३.३३	डोटी	२०७३
३७	घलेम्दी खोला	४.००	म्याग्दी	२०७३
३८	पुवा खोला १	४.००	ईलाम	२०७३
३९	खानी खोला	२५.००	दोलखा	२०७४
४०	माथिल्लो तामाकोशी	४५६.००	दोलखा	२०७४
४१	अपर खिम्ती	१२.००	दोलखा	२०७४
४२	तामे खोला	१.२५	दैलेख	२०७४
४३	बडिगाड	६.६०	बागलुङ	२०७४
४४	दोर्दी खोला	२७.००	लमजुङ	२०७४
४५	खानी खोला	३०.००	दोलखा	२०७४
४६	कावेली बी १	२५.००	ताप्लेजुङ	२०७४
४७	सलान्खु खोला	२.५०	नुवाकोट	२०७४
४८	मोदी	१५.१०	पर्वत	२०७४
४९	खोरुडा	४.८०	तेह्रथुम	२०७४
५०	रावा खोला	६.५०	खोटाङ	२०७४
५१	मिडिल मिदिम	३.१०	लमजुङ	२०७४
५२	मोलुङ	७.००	ओखलढुङ्गा	२०७४
५३	अपर खिम्ती २	७.००	रामेछाप	२०७४
५४	जुनवेशी	५.२०	सोलुखुम्बु	२०७४
५५	ताङछहार खोला	२.२०	मुस्ताङ	२०७४
५६	खारे खोला	२४.१०	दोलखा	२०७४
५७	सिङ्डी खोला	१६.००	दोलखा	२०७४

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
५८	लोवर ताडी	४.९९	नुवाकोट	२०७४
५९	दोर्दी खोला	१०.३०	लमजुङ	२०७४
६०	चुलेपु खोला	८.५२	रामेछाप	२०७४
६१	रुदी खोला बी	६.६०	लमजुङ	२०७४
६२	तल्लो हेवा	२१.६०	पाँचथर	२०७४
६३	सुरी खोला	६.४०	दोलखा	२०७४
६४	त्रिशूली ३ ए	६०.००	नुवाकोट	२०७४
६५	नामार्जुन मादी	१२.००	कास्की	२०७५
६६	वलेफी	२४.००	सिन्धुपाल्चोक	२०७५
६७	लिखु खोला	५२.४०	ओखलढुङ्गा	२०७५
६८	मृष्टी खोला	४२.००	म्याग्दी	२०७५
६९	अपर इन्गुवा खोला	९.७०	ईलाम	२०७५
७०	अपर मैलुङ	१४.३०	रसुवा	२०७५
७१	माथिल्लो सान्जेन	१४.८०	रसुवा	२०७५
७२	रसुवागढी	१११.००	रसुवा	२०७५
७३	सान्जेन	४२.५०	रसुवा	२०७५
७४	अपर ताडी	११.००	नुवाकोट	२०७५
७५	वलेफी ए	१०.६०	सिन्धुपाल्चोक	२०७५
७६	लोवर खारे	८.२६	दोलखा	२०७५
७७	बागमती	२०.००	मकवानपुर	२०७५
७८	इवा खोला	९.९०	ताप्लेजुङ	२०७५
७९	घट्टे खोला	५.००	दोलखा	२०७५
८०	तल्लो सोलु	८२.००	सोलुखुम्बु	२०७५
८१	सोलु	२३.५०	सोलुखुम्बु	२०७५
८२	दरबाङ म्याग्दी	२५.००	म्याग्दी	२०७५
८३	अपर स्याङ्गे	२.४०	लमजुङ	२०७५
८४	चौरी खोला	५.००	रामेछाप	२०७५
८५	मध्य भोटेकोशी	१०२.००	सिन्धुपाल्चोक	२०७६
८६	माया खोला	१४.९०	संखुवासभा	२०७६
८७	फलांखु खोला	५.००	रसुवा	२०७६
८८	डाउन पिलुवा	९.५०	संखुवासभा	२०७६
८९	सुपर दोर्दी	४९.६०	लमजुङ	२०७६
९०	सोलु खोला (दुधकोशी)	८६.००	सोलुखुम्बु	२०७६
९१	सभा खोला ए	८.३०	संखुवासभा	२०७६
९२	रुप्से खोला	४.००	म्याग्दी	२०७६

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
९३	न्यादी खोला	३०.००	लमजुङ	२०७६
९४	कलंगागाड	१५.३३	बझाङ	२०७६
९५	अपर सानीगाड	१०.७०	बझाङ	२०७६
९६	अपर पिलुवा २	४.७२	संखुवासभा	२०७६
९७	कावेली ए	३७.६०	पाँचथर	२०७६
९८	बूढी गंगा	२०.००	आछाम	२०७६
९९	माडी खोला	१२.९८	रोल्पा	२०७६
१००	त्रिशुली ३ बी	३७.००	दोलखा	२०७६
१०१	लिखु २	३३.४०	सोलुखुम्बु	२०७७
१०२	लिखु १	५१.४०	सोलुखुम्बु	२०७७
१०३	लिखु ए	२४.२०	सोलुखुम्बु	२०७७
१०४	अपर म्याग्दी	२०.००	म्याग्दी	२०७७
१०५	अपर कलंगागाड	३८.४६	बझाङ	२०७७
१०६	खिम्ती २	४८.८०	दोलखा	२०७८
१०७	तल्लो इन्द्रावती	४.५०	सिन्धुपाल्चोक	२०८०
	जम्मा	२३०२.९९		

तालिका ३ - नेपाल सरकारबाट अध्ययन भई निर्माणको लागि प्रस्तावित आयोजनाहरू

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
१	बूढी गंगा	२०.००	आछाम	२०७६
२	घुन्सा खोला	७८.००	ताप्लेजुङ	२०७८
३	इन्बु खोला	२०.००	सोलुखुम्बु	२०७८
४	सिवा खोला	१५.००	ताप्लेजुङ	२०७८
५	मेवा खोला	१२.००	ताप्लेजुङ	२०७८
६	माडी खोला	१२.९८	रोल्पा	२०७६
७	तल्लो हाँगु	२३.५०	सोलुखुम्बु	२०७७
८	इखुवा खोला	३०.००	संखुवासभा	२०७७
९	कावेली ३	२२.००	ताप्लेजुङ	२०७७
१०	मेवा खोला	५०.००	ताप्लेजुङ	२०७९
	जम्मा	२८३.४८		

तालिका ४ - प्रस्तावित जलाशययुक्त आयोजनाहरू

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
१	उत्तर गंगा	३००	बागलुङ	२०७९
२	तनहुँ सेती	१४०	तनहुँ	२०८०
३	दुधकोशी	३००	ओखलढुङ्गा	२०८०
४	बूढी गण्डकी	१२००	गोरखा, धादिङ	२०८१
५	पश्चिम सेती	७५०	डोटी	२०८१
६	तमोर	६९२	पाँचथर, ताप्लेजुङ	२०८२
७	सुनकोशी ३	५३६	रामेछाप, सिन्धुली, काभ्रे, सिन्धुपाल्चोक	२०८२
८	खिम्ती ठोसे	५००	रामेछाप, दोलखा	२०८२
९	लाङताङ	३००	रसुवा	२०८२
१०	नौमुरे	२४५	दाङ, प्युठान	२०८२
११	नलसिङ गाड	४१०	जाजरकोट	२०८२
		५३७३		

तालिका ५ - प्रस्तावित पिकिङ रन अफ रिभर आयोजनाहरू

सि नं	आयोजना	क्षमता (मे वा)	जिल्ला	निर्माण सम्पन्न हुने अनुमानित मिति
१	तामाकोशी ३	६४०	दोलखा	२०८०
२	तल्लो अरुण	४००	संखुवासभा	२०८१
३	माथिल्लो अरुण	३३५	संखुवासभा	२०८२
४	अरुण ४	३००	संखुवासभा	२०८२
५	किमाथांका अरुण	३००	संखुवासभा	२०८२
	जम्मा	१९७५		

तालिका ६ - प्राथमिकताका साथ निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने प्रसारण लाइन आयोजनाहरू

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
1	Thankot- Chapagaun - (Bhaktapur)132 kV T/L	28	N/A	Due to timely unavailability of RoW at Lalitpur district & prolongation construction time, transmission line contract was terminated. For stringing of conductors on erected towers in Kathmandu and Bhaktapur districts, a new contract had been awarded and conductor string work in Kathmandu has been completed.	23	RoW & Land compensation dispute in Harisiddhi, Kokana, Lamatar & Lubhu VDCs	Tungun -Thosne Khola, Khani Khola, Bagmati Nadi, Tallo Bagmati (Upgrading project of Transmission Line Network)
2	Singati- Lamosangu 132 kV T/L, Singati 132/33 kV S/S	40	2015/16	25% of T/L & 65% of S/S works have been completed.		Poor performance of Contractor	Sipring Khola, Singalti Khola, Khani Khola-1, Upper Khimti, Khare, Khani Khola(Dolakha), Tamakoshi V, Ghatte Khola, Suri Khola, Lower Khare, Lower Khani Khola, Chyadu khola and Orang Khola

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
3	Hetauda-Kulekhani-II-Syuchatar 132 kV second circuit stringing	46	2015/16	32 km of 2nd circuit string has been completed. Overall progress is 69.5%.	2.5	Work has been stopped by Local people in Matatirtha (Kathmandu) & Chaukitole (Hetauda)	Kulekhani I, II & III
4	Bhulbhule-Marsyangdi 132 kV T/L	22		70% of landowner has received the compensation. Out of 54 towers, 21 towers foundation has been completed.	3	Line should be completed timely to evacuate power from Upper Marsyangi-A HEP. SINOHYDRO has been providing technical support in	Upper Marsyangdi A- 50 MW (Power evacuation)

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
						construction of line.	
5	Ramechhap-(Garjyang)-Khimti 132 kV T/L	30		Draft IEE report has been prepared.		To approach the department of Animal service for acquiring S/S land in Garjyang (Ramechhap)	Jiri Khola, Upper Charnawati, Chake Khola, Chake Khola II, Charnawati Khola, Upper Khimti, Upper Khimti II, Khimti II, Jhyaku Khola, Middle Khimti HP, Tamakoshi -3
World Bank Funded Projects							
6	Khimti-Dhalkebar 220 kV D/C T/L	75	2014/15	Out of 188 towers, Tower Foundation-181, Tower Erection-178, Conductor Stringing - 65 km out of 73 km	28	RoW compensation dispute in 7 nos. of towers in	Jiri Khola, Upper Charnawati, Chake Khola, Chake Khola II, Charnawati Khola, Upper Khimti, Upper Khimti II,

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
						Sindhuli district and work is interrupted.	Khimti II, Jhyaku Khola, Middle Khimti HP, Tamakoshi -3
7	Hetauda-Bharatpur 220 kV D/C T/L	75	2015/16	Out of 226 towers, Tower foundation-137 Tower erection-54, S/S works at Hetauda & Bharatpur at final stage	24.25	Progress of project is affected by Cash Flow problem of contractor.	Strengthening of domestic network to import power from India
8	Bharatpur-Bardaghat 220 kV T/L	74	2016/17	Out of 246 towers, Tower foundation-34 Tower erection-20, tree cutting-6600 (out of 28000 trees lying in the RoW)	17	Delay in forest clearance of additional tree cutting.	Strengthening of domestic network to import power from India
9	Kabeli Corridor 132 kV T/L, 132/33 kV S/S at Damak, Ilam, Phidim & Kabeli	90	2016/17	<u>Damak-Ilam section:</u> Tower Foundation-99, Tower Erection-82, Damak & Ilam S/S completed, Phidim & Kabeli S/S under construction	38	Delay in approval of land use & tree cutting of RoW in	Phewa Khola, Iwa Khola, Upper Ingwa Khola, Kabeli B-1 and Kabeli 3, Upper Mai and Mai Valley projects

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
						Pachathar & Tehrathum district from Cabine. Also local problem in Phidim	
10	Hetauda-Dhalkebar-Inaruwa 400 kV T/L	285		Tower foundation - 316 Tower erection-271	52.42		Strengthening of domestic network to import power from India
ADB funded Projects							
(i)	Energy Access and Efficiency Improvement Project						
11	Middle Marsyangdi-Lower	38		Physical progress is less than 60%	12.72	Local problem in second	Upgrading TL

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	Marsyangdi 132 kV T/L second circuit stringing					circuit stringing.	
	New Marsyangdi 132 kV S/S & Associated line bay extension			Markichowk: Foundation work of control building, Power transformer and gantry structures completed. Damauli: Foundation work related to bay extension completed.	4.7		Upgrading TL
12	Chapali 132 kV S/S, Lainchaur-Chabel 66 kV UG Cable Link	7.7	2015/16	Chapali S/S construction work and underground cabling work have been completed.	8.46 (16)	Supply of GIS at Lainchaur	Kathmandu Valley TL reinforcement projects
13	Dumre-Damauli 132 kV T/L		2016/17			Poor performance of contractor, Insufficient monitoring by NEA, 33 kV line	
	2 nd circuit stringing on same existing tower from Middle Marsyangdi-	40		24.44 km of 2nd circuit conductor stringing and 14.91 km of OPGW stringing work have been completed.	18.62		Upgrading TL

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	Dumre-Lower Marsyangdi					shutdown, Poor performance of Contractor & RoW problem.	
	D/C Transmission line from Dumre tapping to Damauli	21		26 numbers tower foundation work has been completed.			Upgrading TL
14	Butwal-Kohalpur 132 kV T/L second circuit stringing	211		completed 100% of work.	13.78		Upgrading TL
(ii)	Electricity Transmission Expansion and Improvement Project						

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
15	Kohalpur-Mahendranagar 132 kV T/L second circuit stringing	190		Lack of experience in procurement, Delay in S/S contract award.	26.7		Sub-station expansion
16	132 kV Chapali S/S Expansion Project			Approximately 33% of total works under this project is completed.	8.93		Sub-station expansion
17	Tamakoshi-Kathmandu 220/400 kV T/L, 220/132 kV S/S at Barbise (Sindhupalchowk) & Mulpani (Kathmandu)		2017/18	Survey work at 400 kV voltage level has been completed. IEE Report is under preparation.		Land acquisition and compensation problem in New Khimiti S/S. Poor project preparedness.	Upper Tamakoshi, Lapche Khola, upper Lapche Khola,
(iii)	SASEC Power System						

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	Expansion Project						
18	Marsyangdi-Kathmandu 220 kV D/C T/L, 220/132 kV, 320 MVA S/S at Marsyangdi (Markhichowk) and 220/132 kV, 160 MVA S/S at Kathmandu (Matatirtha)	105					To evacuate power from Marsyandi Basin
19	Kaligandaki Corridor 220 kV T/L						

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	Dana-Kusma 220 kV T/L				37.9		Tanchhahara, Tangchhahar SHP, Ghar khola, Rupse Khola, Ghalemndi Khola, Rele Khola, Thapa khola, Mristi khola, Nilgiri Khola, Nilgiri Khola -li cascade, Middile Kaligandaki, Kali Gandaki Kowan
	Kusma-New Butwal 220 kV T/L				45.9		Tanchhahara, Tangchhahar SHP, Ghar khola, Rupse Khola, Ghalemndi Khola, Rele Khola, Thapa khola, Mristi khola, Nilgiri Khola, Nilgiri Khola -li cascade, Middile Kaligandaki, Kali Gandaki Kowan

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	New Butwal-Bardaghat 400 kV T/L				48.6		Utter Ganga storage HPP, Lower Badigad, Kali Gandaki 2, Ridi Khola
20	Marsyangdi Corridor 220 kV D/C T/L & S/S (Funded by EIB)	115			93		Daraudi Khola A, Upper Daraudi-1, Istul Khola, Upper Chepe, Daraudi A, Super Chepe. Upper Budhi Gandaki, Budhi Gandaki kha, Budhi Gandaki Ka.
	Dharapani-Khudi HUB (32 Km)- Udipur (20 Km)				39		Daraudi Khola A, Upper Daraudi-1, Istul Khola, Upper Chepe, Daraudi A, Super Chepe. Upper Budhi Gandaki, Budhi Gandaki kha, Budhi Gandaki Ka.
	Udipur-Markichowk (33 Km)-Bharatpur (30 Km)				39.9		
	Dharapani S/S: 220/132/33/11						

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
	kV, 200 MVA						
	Khudi S/S: 220/132/33/11 kV, 200 MVA						Midim Khola B, Upper Synange Khola, Nyadi Khola, Chhahare Khola, Super Dordi, Upper Khudi, Myardi Khola, Lower Nyadi khola, Upper Marsyandi 1 & 2
	Udipur S/S: 220/132/33/11 kV, 200 MVA						
	Bharatpur S/S: 220/132 kV						
21	Samundratar- Trishuli 3B HUB 132 kV D/C T/L	26		TEBR report is submitted to NEA board for approval	12		Middle Tadi, Lower Tadi, Upper Tadi, Chandrawati, Chake khola, Tadi Khola Cascade
Line of Credit (LOC), Government of India							

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
funded Projects							
22	Dhalkebar-Muzaffarpur 400 kV D/C T/L	42		Out of 112 towers, Tower Foundation-105, Tower Erection-100, Conductor Stringing-32.5 km			Power export and import oriented Project
23	Solu Corridor 132 kV T/L, 132/33 kV S/S at Tinla (Solu)	90		TEBR Report is submitted to NEA Management for approval	29		To evacuate power from super six projects; Lower Solu, Solu khola, Hongu Khola
24	Koshi Corridor 220 kV D/C T/L	147			112		
	Inaruwa-Basantapur-Khandabari 220 kV T/L	107		Bids of Package 1 (construction of 107 km line from Inaruwa-Basantapur-Baneshwar-Tumlingtar) is under evaluation.			Arun-3G4, Apsuwa Khola, Sankhuwa khola 1, Pikhua khola, Saba Khola, Saba Khola A, Uyyper Chirkuwa Khola, Taksar Pikuwa, Sabha Kola-B, Inkhuwa Khola-B, Lower Inkhuwa Khola,

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
							Lankhuwa Khola.
	Basantapur-Hangpang 220 kV T/L	40					Maiwa Khola, Siwa Khola, Tamor Khola, Mewa Khola, Middle Tamor,
	220/132/33 kV S/S at Basantapur, Baneshwar, Khandabari & Hangbang						Arun-3G4, Apsuwa Khola, Sankhuwa khola 1, Pikhua khola, Saba Khola, Saba Khola A, Uyyper Chirkuwa Khola, Taksar Pikuwa, Sabha Kola-B, Inkhuwa Khola-B, Lower Inkhuwa Khola, Lankhuwa Khola. Maiwa Khola, Siwa Khola, Tamor Khola, Mewa Khola,

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
							Middle Tamor,
25	Modi-Lekhanath 132 kV T/L	45		Survey work is completed. ToR is submitted to MoEN.	20.39		Super Madi, Madkyu Khola, Upper Madi, Rudi A, Rudi Khola _ B, Namarjun Madi, Madi Bhorletar, Madi Seti, Garchyang Khola, Madi Ishaneshor
KfW & EIB funded Projects							

S. N.	Project Name	Line	Revised	Status of Projects (As Ashad of 2072)	Project Cost (MUSD)	Problems / Issues	Projects to be Evacuated
		Length	Completion				
		km	Date				
26	Chilime-Trishuli 220 kV T/L	27		Detailed Survey work and Feasibility Study for 220 kV line and Chilime Hub have been completed.	35		Rasuwagadi, Rasuwa Bhotekoshi, Upper Trishuli-2 HPP
27	Trishuli 3B 220/132/33 kV, 2x100 MVA S/S			Detailed Survey work and Environmental Study have been completed.	22.9		Mailung, Middle Tadi, Phalakh, Lower Tadi, Salankhu, Nyam Nyam, Devighat Cascade, Sptang khola, Upper Trishuli 3A & 3B, \ankhu Khola, Upper Mailung, Upper Trishuli 1A

राष्ट्रिय ऊर्जा संकट निवारणको लागि एक वर्षभित्र आधारभूत रुपमा र दुई वर्षभित्र पूर्ण रुपमा लोडसेडिङ अन्त्य गर्ने सम्बन्धी योजना:

१. एक वर्षभित्र आधारभूत रुपमा लोडसेडिङ अन्त्य गर्नको लागि निम्न उपायहरु अवलम्बन गरिने छ :

(क) आगामी एक वर्षमा सुख्खा यामको उच्च विद्युत माग करिब १४२३ मेगावाट पुग्न सक्ने अनुमान छ र एक वर्षमा सुख्खायामको लागि आपूर्ति हुन सक्ने श्रोतहरु देहाय बमोजिम हुने छन्:

हाल जडित क्षमता ६८४ मेगावाट (RoR) को करिब एक तिहाईले प्राप्त हुने विद्युत	२२८ मेगावाट
एक वर्षभित्रमा प्रणालीमा आबद्ध हुने निजी क्षेत्रका जलविद्युत आयोजनाहरुको २०० मेगावाट को क्षमताको एक तिहाईले प्राप्त हुने विद्युत	६७ मेगावाट
कुलेखानी १ र २ जलाशययुक्त आयोजनाको उत्पादनबाट प्राप्त हुने विद्युत	९२ मेगावाट
भारतबाट आयात गरिने विद्युत	५८० मेगावाट
सौर्य तथा वायुबाट प्राप्त हुने विद्युत	१०० मेगावाट
जम्मा	१०६७ मेगावाट

नोट: बाँकी नपुग आपूर्ति सम्भव भएसम्मका अन्य नवीकरणीय ऊर्जाबाट आपूर्ति गरिने छ ।

(ख) एक वर्षभित्र वर्षायाममा आपूर्ति हुन सक्ने श्रोतहरु देहाय बमोजिम हुने छन्:

हाल जडित क्षमता ६८४ मेगावाट (RoR) मध्येबाट प्राप्त हुने विद्युत	६१५ मेगावाट
एक वर्षमा आबद्ध हुने निजी आयोजना २०० मेगावाट मध्येबाट प्राप्त हुने विद्युत	१८० मेगावाट
भारतबाट आयात हुने विद्युत	५८० मेगावाट
कुलेखानी १ र २ बाट प्राप्त हुने विद्युत	९२ मेगावाट
सौर्य तथा वायुबाट प्राप्त हुने विद्युत	१०० मेगावाट
जम्मा	१५६७ मेगावाट

नोट: उपरोक्त बमोजिम एक वर्षभित्र सुख्खायामको लोडसेडिङ आधारभूत रुपमा अन्त्य हुने तथा वर्षायामको लोडसेडिङ पुरै अन्त्य हुने देखिन्छ ।

२. दुई वर्षभित्र पूर्ण रूपमा लोडसेडिङ अन्त्य गर्न देहाय बमोजिमको योजना प्रस्तुत गरिएको छ ।

(क) आगामी दुई वर्षभित्र विद्युतको उच्च माग करिब १५५० मेगावाट हुने अनुमान छ ।

सुख्खायाममा आपूर्ति हुने श्रोतहरु:

हाल जडित ६८४ मेगावाट (RoR) मध्येबाट प्राप्त हुने विद्युत	२२८ मेगावाट
२ वर्षमा थप हुने करिब १००० मेगावाट RoR जलविद्युत आयोजनाबाट ४०% का दरले प्राप्त हुने विद्युत	४०० मेगावाट
कुलेखानी १, २ र ३ बाट प्राप्त हुने विद्युत	१०६ मेगावाट
भारतबाट आयात गरिने विद्युत	९३० मेगावाट
सौर्य तथा वायुबाट प्राप्त हुने विद्युत	२०० मेगावाट
जम्मा	१८६४ मेगावाट

उपरोक्त योजना अनुसार दुई वर्षभित्र सुख्खायामको लोडसेडिङ समेत पूर्ण रूपमा अन्त्य हुने तथा वर्षायामको Peak Load सो भन्दा कम हुने हुँदा वर्षायामको Load Shedding स्वाभाविक रूपमा अन्त्य हुने देखिन्छ ।

प्रारम्भका यी दुई वर्षसम्ममा पूर्ण रूपमा लोडसेडिङ अन्त्य भएछि यसलाई सदाका लागि अन्त्य गर्न ऊर्जा विकास दशकको अवधिमा देहायका मूलभूत कार्यका अतिरिक्त प्रस्तावित कार्ययोजना अनुरूप अधि बढाइने छ ।

१. उत्पादनतर्फका रणनीति एवं क्रियाकलापहरु:

- (क) विद्युत खरीदमा Take or Pay का सिद्धान्त अवलम्बन गरिने
- (ख) बुढी गण्डकी, नलसिङगाड, सुनकोशी, उत्तर गंगा, शारदा बबई जस्ता जलाशययुक्त आयोजनाहरु तत्काल शुरु गरिने
- (ग) भुकम्पबाट क्षतिग्रत आयोजनाहरुको अनुमतिपत्रको अवधि थप गरिने तथा सरल ऋणको व्यवस्था मिलाइने
- (घ) सौर्य, वायु, उखु मिल (बगास) बाट ग्रिडमा विद्युत आपूर्तिको लागि प्रोत्साहन दिइने र जैविक फोहरबाट उत्पादित विद्युतलाई थप प्रोत्साहन उपलब्ध गराइने
- (ङ) शहरी क्षेत्रमा माग व्यवस्थापनका लागि Net Metering को अवधारणा
- (च) अल्पकालीन व्यवस्थाका लागि संभावनाका आधारमा Bio Plant बाट विद्युत खरिद गरिने व्यवस्था मिलाइने

२. प्रशारण लाइनतर्फ

- (क) ढल्केबर मुजफ्फरपुर, हेटौडा ढल्केबर, ढल्केबर ईनरुवा, कुशाहा कटैया र परवानीपुर रक्सौल लाईनहरुका कामलाई सबै निकायहरुले उच्च प्राथमिकतामा राखि सम्पादन गरिदिनु पर्ने
- (ख) अन्य प्रशारण लाईनहरु समेत उच्चतम प्राथमिकता साथ निर्माण गर्नु पर्ने हुंदा बन वातावरण लगायत प्रकृयाहरुको सरलिकरण अत्यावश्यक
- (ग) राष्ट्रिय प्रशारण गुरुयोजनाको कार्यान्वयन
- (घ) Right of Way का लागि दिईदै आएको आंशिक क्षतिपुर्तिको अतिरिक्त दीर्घकालीन र नियमित
- (ङ) भाडा व्यवस्थाको अवधारणा
- (च) आयोजना प्रवृद्धकहरुबाट निश्चित कार्यविधि आधारमा BT वा BOOT मोडेल अर्न्तगत निर्माण गर्न सकिने व्यवस्था प्रस्तावित

३. संरचनागत र प्रक्रियागत व्यवस्था अर्न्तर्गत

- (क) Single stage two envelop खरीद सम्बन्धी अवधारणा
- (ख) प्रधानमन्त्रिको अध्यक्षतामा उच्चस्तरीय उर्जा समन्वय समिति गठन
- (ग) आयोजना सहजिकरणको लागि केन्द्रमा उर्जा मन्त्रीको र स्थानिय तहमा प्रमुख
- (घ) जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा संयन्त्रको व्यवस्था
- (ङ) जग्गा प्राप्ती र मुआब्जाको लागि विशेष tribunal को व्यवस्था
- (च) सामान्य वातावरणीय प्रभाव पर्ने आयोजनाहरुमा accredited firm हरुबाट पुर्व निर्धारित चेकलिस्टका आधारमा Post Audit विधिबाट कार्य गराउन सकिने अवधारणा
- (छ) Loan payback सम्मका लागि परिवर्त्य मुद्रामा PPA को व्यवस्था
- (ज) निजी क्षेत्रबाट निर्माण भएका आयोजनाहरुको गुणस्तर कायम गर्न Technical Audit को व्यवस्था
- (झ) बन तथा वातावरणबाट लिनु पर्ने आवश्यक स्वीकृति प्रकृयामा सरलीकरण
- (ञ) विद्युत व्यवस्थापनको लागि संगठनात्मक सुधार र आन्तरिक सुदृढिकरण
- (ट) विद्युत आयोजनामा अबरोध र विद्युत चोरीलाई सार्वजनिक अपराध मानि कार्यवाही हुनु पर्ने

४. बितरण व्यवस्थापन

- (क) Zoning का आधारमा Smart Grid र Smart meter का अवधारणा तत्काल शुरु गरिने
- (ख) ठुला ग्राहकलाई Energy audit तथा Remote metering गर्ने
- (ग) शहरी क्षेत्रमा Underground Cabling र Underground substation को निर्माण गर्ने
- (घ) बितरण प्रणाली व्यवस्थित गर्न विशेष आयोजनाको तत्काल शुरुवात गर्ने ।

नेपाल सरकार
ऊर्जा मन्त्रालय

राष्ट्रिय ऊर्जा सङ्कट निवारण
तथा

विद्युत् विकास दशक सम्बन्धी कार्य योजना, २०७२

१ क्र. सं.	२ कार्यक्रम	३ गतिविधि	४ समय सीमा	५ मुख्य जिम्मेवार निकाय	६ सहयोगी निकाय(हरु)	७ सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	८ कैफियत
(क) कानूनी सुधारको व्यवस्था							
१.	नयाँ विद्युत् ऐन, तथा राष्ट्रिय विद्युत् नियमन आयोग ऐन को व्यवस्था गर्ने ।	विद्युत् ऐन, २०४९ लाई प्रतिस्थापन गर्न नयाँ विद्युत् ऐन तथा राष्ट्रिय विद्युत् नियमन आयोग सम्बन्धी विधेयक तर्जुमा गरी व्यवस्थापिका संसद् समक्ष पेश गर्ने ।	६ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	कान्या तथा संव्य मं, जल तथा ऊर्जा आयोगको सचिवालय /वि.वि.वि./ ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
२.	ऊर्जा सङ्कट विधेयक पारित गरी लागू गर्ने ।	वर्तमान ऊर्जा सङ्कट न्यूनीकरणको लागि कानूनी व्यवधान फुकाउन तथा ऊर्जा क्षेत्रको समग्र विकासको लागि अपनाउनु पर्ने दीर्घकालीन प्रक्रितिका सुधारका कदमहरु समेतलाई मध्यनजर गरी ऊर्जा सङ्कट विधेयक व्यवस्थापिका संसद्बाट पारित गराउने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., का न्या तथा सं व्य मं, ऊर्जा मं.		
३.	विद्युत् सम्बन्धी आयोजनाहरुमा अन्तर निकाय समन्वयको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	विद्युत् सम्बन्धी आयोजनाहरुमा अन्तर निकाय समन्वय अभावका कारण छिटो छरितो रूपमा कार्य सम्पन्न हुन नसकेको देखिएकोले आयोजनाहरुको अध्ययन तथा निर्माणको चरणमा देखिने बाधा व्यवधानहरु हटाउन सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा ऊर्जा, वन तथा भू-संरक्षण, गृह, अर्थ र जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयका माननीय मन्त्रीज्यूहरु सदस्य तथा ऊर्जा सचिव सदस्य सचिव रहने गरी विद्युत् ऊर्जा सङ्कट निवारण समिति गठन गर्ने ।	तत्काल	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	ऊर्जा मं.		
४.	विद्युत् प्रसारण / वितरणसँको आबद्धता सुनिश्चित हुने गरी आयोजनाहरुको अनुमतिपत्र जारी गर्ने व्यवस्था सरलीकरण र थप व्यवस्थित गर्ने ।	क) केही आयोजनाहरुबाट उत्पादन हुने विद्युत् ऊर्जा विद्यमान विद्युत् प्रणालीमा प्रवाह हुने अवस्था नरहेको समस्या निराकरण गर्न प्रसारण गुरुयोजनासँग तादात्म्यता हुने गरी अनुमतिपत्र जारी गर्न विद्युत संकट निवाकरण विधेयकमा व्यवस्था गर्ने । ख) २५ मेगावाट जडित क्षमतासम्मका आयोजनाहरुको सर्वेक्षण र उत्पादन अनुमतिपत्र तथा १३२ के.भी. भोल्टेज स्तरसम्मका प्रसारण सर्वेक्षण र प्रसारण अनुमतिपत्रहरु विद्युत विकास विभागका महानिर्देशकबाट नै जारी गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	वि.वि.वि./ ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
५.	५०० मेगावाट र सो भन्दा माथिका विद्युत् आयोजनाहरुको विकास सम्बन्धी व्यवस्था ।	५०० मेगावाट र सो भन्दा माथिका विद्युत् आयोजनाहरुको विकास तथा अनुगमनका विषयहरुमा लगानी बोर्ड र ऊर्जा मन्त्रालयको भूमिकालाई लगानी व्यवस्थापनका पक्षहरु एवं कार्यान्वयन प्रभावकारिताका आधारमा पुनरावलोकन गरिने छ ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	लगानी बोर्ड, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
६.	मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता बापतको सहूलियतको व्यवस्था गर्ने ।	मूल्य अभिवृद्धि कर फिर्ता बापतको रु ५० लाख प्रति मेगावाटको सुविधा देशभित्र आन्तरिक खपतको लागि निर्माण गरिने आयोजनाको हकमा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म अर्थात् आ. व. २०८२/८३ सम्म पाउने व्यवस्था गर्ने । यस्तो सुविधा सौर्य, वायुलगायतका वैकल्पिक नवीकरणीय ऊर्जाबाट आगामी दुई वर्षभित्रमा न्यूनतम १ मेगावाट जडित क्षमतामा विद्युत् उत्पादन गरी Captive Plant को रूपमा सञ्चालन गर्ने उद्योग संघसंस्थाहरुलाई पनि उपलब्ध गराइने छ ।	६ महिना भित्र	अर्थ मं.	ऊर्जा मं.		आर्थिक ऐनमा समेटिनु पर्ने ।
७.	विद्युत् ऐन, २०४९ ले दिएको आयकर छुटको व्यवस्था गर्ने ।	विद्युत् ऐन, २०४९ ले दिएको आयकर छुट विभिन्न समयमा कटौति हुँदै आएकोले उक्त सुविधा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म दिने ।	६ महिना भित्र	अर्थ मं.	ऊर्जा मं.		आर्थिक ऐनमा समेटिनु पर्ने ।
८.	विद्युत् तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको जग्गाको हदबन्दी हटाउने ।	विद्युत् तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको नाममा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन (IEE / EIA) मा उल्लेख भएको जग्गाको क्षेत्रफल सम्मको जग्गामा हदबन्दी नलाग्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।	३ महिना भित्र	भूमिसुधार त. व्यवस्था मं.	ऊर्जा मं., जिल्ला नापी कार्यालय / जिल्ला मालपोत कार्यालय		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
९.	विद्युत् आयोजनाको अध्ययन, विकास तथा निर्माण प्रक्रियामा बाधा अडचन हटाउने ।	(क) विद्युत् आयोजनाको अध्ययन, विकास तथा निर्माण प्रक्रियामा बाधा अडचन गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई सार्वजनिक अपराध सरहको कसुर मानी कानूनी कार्यवाही गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	३ महिना भित्र	गृह मं.	ऊर्जा मं., सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय		
		(ख) विद्युत् आयोजना स्थललाई निषेधित क्षेत्र घोषणा गर्न सकिने व्यवस्था गर्ने ।	३ महिना भित्र	गृह मं	ऊर्जा मं., सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालय		
१०.	विद्युत् आयोजनासङ्ग सम्बन्धित खरिद प्रक्रियामा थप व्यवस्था गर्ने ।	विद्युत् उत्पादन, प्रसारण एवम् वितरण प्रणालीका आयोजनाहरुका लागि मालसामान तथा निर्माण कार्यहरु खरिद गर्न Single Stage Two Envelop को विधि अपनाई खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था गर्ने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	अर्थ मं., कानून न्याय तथा सं. व्य. मं., सा खरिद अ कार्यालय		
११.	विद्युत् चोरी नियन्त्रण ऐन , २०५८ को संशोधन गर्ने ।	विद्युत् चोरी नियन्त्रण ऐन, २०५८ मा समय सापेक्ष सुधार एवम् परिमार्जन गरिने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	कानून न्याय तथा सं. व्य. मं., ने.वि.प्रा.		
(ख) नीतिगत निर्णय							
१२.	“राष्ट्रिय ऊर्जा सुरक्षा नीति” लागु गर्ने ।	“राष्ट्रिय ऊर्जा सुरक्षा नीति” तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।	६ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	रा. यो. आ., ज. तथा ऊर्जा आ. स., वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.,		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
१३.	आन्तरिक स्रोत परिचालन गरी जलविद्युत् आयोजनाहरुमा लगानीको व्यवस्था मिलाउने ।	(क) विद्युत् उर्जा सङ्कट निवारण अवधिमा बैङ्क तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाले आफूले लगानी गर्ने कूल कर्जाको १५ प्रतिशतसम्मको रकम विद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने । (ख) ठूला तथा आकर्षक जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाहरु लगायतमा लगानीको व्यवस्था सुनिश्चित गर्न शेयर लगानीमध्येको ५१% सरकार तथा सरकारी वित्तीय संस्थाहरुमार्फत र ४९% वैदेशिक रोजगारबाट भित्रिने विप्रेषण, सबै नेपाली जनताबाट संगठित रूपमा, सहकारी संस्था आदिबाट शेयर लगानीको व्यवस्था गर्ने गरी कार्यविधि बनाई आन्तरिक स्रोत परिचालन गरिने छ । यसका लागि अनुसूचि-१ मा उल्लेखित आयोजनाहरुमध्येबाट ३-४ वटा आयोजनाहरुको छनौट गरी सञ्चालन गरिने छ ।	३ महिना भित्र	नेपाल राष्ट्र बैङ्क	अर्थ मं., ऊर्जा मं.		
१४.	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको आर्थिक प्रशासन बिनियमावली परिमार्जन गर्ने ।	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको आर्थिक प्रशासन बिनियमावलीलाई सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुरूप हुने गरी आवश्यक परिमार्जन गर्ने ।	३ महिना भित्र	ने.वि.प्रा. सञ्चालक समिति	ऊर्जा मं.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
१५.	ऊर्जा मन्त्रालय र विद्युत् विकास विभागको पुनर्संरचना गर्ने ।	ऊर्जा मन्त्रालय र विद्युत् विकास विभागलाई आवश्यक थप जनशक्ति सहित पुनर्संरचना गर्ने ।	६ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	अर्थ मं., सा प्र मं., वि.वि.वि.		
१६.	जलविद्युत् आयोजनाको प्रकार अनुसार आयोजनाको उत्पादन मिश्रण (Generation Mix) तय गरिने ।	दीर्घकालिन रुपमा नेपालकै उत्पादनबाट लोडसेडिङ अन्त्य गर्न जलाशययुक्त तथा पम्प स्टोरेज ४०-५० %, पिकिंग रन अफ द रिभर १५-२० %, रन अफ द रिभर २५-३० % र अन्य वैकल्पिक स्रोतबाट ५-१० % सम्म रहने गरी विद्युत् को विकास गर्ने । (आयोजनाहरुको छनौट गर्दा क्षेत्रीय सन्तुलन, न्यून पुनर्वास, उच्च हेड (High head), बहुआयामिक उपयोगिता आदि समेतलाई आधार बनाईनेछ । साथै जलाशययुक्त आयोजनाहरुबाट तल्लो तटीय आयोजना/क्षेत्रलाई हुने फाइदाहरु (विद्युत् ऊर्जा, सिंचाइ, बाढी नियन्त्रण, जल परिवहन, मत्स्य पालन, तथा पर्यटन आदि) को न्यायोचित बाँडफाँड हुने व्यवस्था मिलाउने ।)	१० वर्षभित्र	ऊर्जा मं.	रा. यो. आ. वि.वि.वि. ने.वि.प्रा.		
१७.	निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनाहरुलाई उच्च प्राथमिकताका साथ सम्पन्न	(क) २०० मेगावाट	१ वर्ष भित्र	निजी क्षेत्र	ऊर्जा मन्त्रालय, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
	गर्ने ।	(ख) थप ८५० मेगावाट	२ वर्ष भित्र	ने.वि.प्रा. तथा सहायक कम्पनी, निजी क्षेत्र	ऊर्जा मन्त्रालय, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
		(ग) थप ४०० मेगावाट	३ वर्ष भित्र	ने.वि.प्रा. का सहायक कम्पनी, निजी क्षेत्र	ऊर्जा मन्त्रालय, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
१८.	प्राथमिकताका साथ जलाशययुक्त आयोजनाहरुको निर्माण गर्ने ।	जलाशययुक्त आयोजनाहरु निर्माणको लागि स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने लगायतका विषयहरु संबोधन गर्न तथा यस्ता आयोजनाहरुलाई Engineering Procurement Construction Finance (EPCF) को आधारमा समेत निर्माण गर्न विद्युत् ऐन, २०४९ को दफा ३५ मा भएको व्यवस्था अनुसार करार गरी विकास गराउन आवश्यक कार्यविधि बनाउने । कर्णाली चिसापानी जस्तो बहुउद्देश्यीय महत्वको जलाशययुक्त आयोजनाहरुलाई अध्ययन अद्यावधिक गरी निर्माणको चरणमा पुर्याउन विशेष प्राथमिकता दिने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	अर्थ मं., वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.,		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
१९.	विद्यमान तापीय विद्युत् गृह सञ्चालन र विद्युत् आयातमा घाटा रकम शोध भर्ना दिने ।	भारतबाट विद्युत् आयात गर्दा एवम् विद्यमान तापीय विद्युत् गृहलाई सञ्चालन गर्नु पर्दा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई पर्ने घाटा रकम शोध भर्ना दिने ।	आवश्यकता अनुसार	अर्थ मं.	ऊर्जा मन्त्रालय	करिब ४ अर्ब प्रति वर्ष	आयात बापत आ व २०७१/७२ र २०७२/७३ का लागि अनुमानित ६ अर्ब ६९ करोड शोध भर्ना दिनु पर्ने तथा तापीय बापत आ व २०७२/७३ का लागि अनुमानित १८ करोड शोध भर्ना दिनु पर्ने ।
२०.	मौसम तथा समय अनुसार विद्युत् महशुल दर निर्धारण/ समायोजन गर्ने ।	जल विद्युत् आयोजनाहरुको विकासमा लगानी वृद्धि गर्न र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको वित्तीय अवस्थामा सुधार ल्याउनका साथै माग व्यवस्थापन (Demand Side Management) गर्न मौसम तथा समय अनुसार विद्युत् महशुल दर निर्धारण गर्ने ।	६ महिना भित्र	विद्युत् महशुल निर्धारण आयोग	ने.वि.प्रा., बुटवल पावर कम्पनी		
२१.	मौसमी र समय अनुसार विद्युत् खरिद दर र प्रसारण शुल्क (Wheeling Charge) निर्धारण गर्ने ।	(क) पिकिङ्ग रन अफ रिभर र जलाशययुक्त आयोजनाहरुको निर्माण हुने परिस्थिति बनाउन मौसमी र समय अनुसार विद्युत् खरिद दर निर्धारण गर्ने	१ वर्ष भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मन्त्रालय		विद्युत् नियमन आयोग स्थापना भई
		(ख) विद्युत् प्रसारण लाईन प्रयोग गरेर बापत तिर्नु पर्ने प्रसारण शुल्क (Wheeling Charge) निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	१ वर्ष भित्र	ऊर्जा मन्त्रालय	राष्ट्रिय प्र. ग्रिड कं.		राष्ट्रिय प्र. ग्रिड कं. समेत क्रियाशील भएपश्चात् तय हुने ।

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरू)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
२२.	एकिन भएका र नदी वेसिन गुरु योजनामा परेका जलाशययुक्त विद्युत् आयोजनाहरूलाई प्रभाव नपार्ने ।	(क) निर्माण सुनिश्चित भएका र नदी वेसिन गुरु योजनामा परेका जलाशययुक्त विद्युत् आयोजनाहरूको जलाशयक्षेत्रमा असर नपर्ने सुनिश्चित गरेर मात्र सरकारबाट दीर्घकालीन पूर्वाधार र बस्ती विकासको योजनाबद्ध कार्यक्रम अगाडि बढाउने । (ख) एकिन भएका र नदी वेसिन गुरु योजनामा परेका जलाशययुक्त विद्युत् आयोजनाहरूको जानकारी सम्बन्धित निकायहरूमा गराउने ।	तत्काल	रा. यो. आ.	सम्बन्धित सबै मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरू		
२३.	जनताको लगानीबाट बन्ने जलविद्युत् आयोजनाहरू अगाडि बढाउने ।	अधिकतम जनतालाई जलविद्युत् आयोजनाको शेयर सुनिश्चित हुने गरी जनताको लगानीबाट बन्ने जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाईने छ ।	नियमित	ऊर्जा मं.	अर्थ मं., वि.वि.वि./ ने.वि.प्रा.		
२४.	स्थानीयस्तरमा सञ्चालन हुने तीन मेगावाट सम्मका जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई प्रसारण सुविधा प्रदान गर्ने ।	स्थानीय निकायको अग्रसरता एवम् नेतृत्वमा स्थानीयस्तरका सामुदायिक एवम् सहकारी संस्था लगायतको लगानीमा मूलतः स्थानीय स्तरमा नै वितरण गर्ने र बढी विद्युत् मात्र ग्रीडमा बेच्ने गरी तीन मेगावाट सम्मको जल विद्युत् उत्पादन गर्ने भएमा नेपाल सरकारले सम्भाव्यताको आधारमा प्रसारण लाइन तथा सबस्टेशन निर्माणको व्यवस्था गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	ऊर्जा मं.	अर्थ मं., ऊर्जा मं. ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
२५.	विद्युत् ऊर्जा खरिद बापत भुक्तानीको प्रत्याभूति गर्ने ।	वैदेशिक लगानी आकर्षित गर्ने प्रयोजनका लागि आयोजना विकास सम्झौताको माध्यमबाट स्वदेशी खपतको लागि विकास गरिने आयोजनाहरुमा नेपाल सरकारले विद्युत् खरिद बापतको भुक्तानीको प्रत्याभूति गरिदिन सक्ने व्यवस्था मिलाइने ।	१ महिना भित्र	नेपाल सरकार	अर्थ मं., ऊर्जा मं., ने.वि.प्रा.		
२६.	लिउ र तिर (Take and Pay) प्रावधानको सट्टा लिउ वा तिर (Take or Pay) को प्रावधान अपनाउने ।	(क) नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट Grid Impact Study पश्चात लिउ र तिर (Take and Pay) प्रावधान राखी विद्युत् खरिद सम्झौता सम्पन्न भईसकेका वा हुने क्रम मा रहेका निजी क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाहरुको हकमा विद्युत् सङ्कट निवारण दशकको अवधिसम्म अर्थात आ. व. २०८२/८३ सम्म व्यापारिक उत्पादन (Commercial Operation) शुरु गरिसक्ने RoR जलविद्युत् आयोजनाहरुबाट उत्पादित ऊर्जा प्रस्तावित उत्पादन मिश्रणको परिधिभित्र रही लिउ वा तिर (Take or Pay) को आधारमा खरिद हुने व्यवस्था मिलाउने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा. सञ्चालक समिति	ने.वि.प्रा. विद्युत् व्यापार विभाग		पर्याप्त प्रसारण तथा वितरण क्षमता विकास गरी आन्तरिक

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
		(ख) यो व्यवस्थाका कारण नेपाल विद्युत् प्राधिकरणलाई अतिरिक्त घाटा पर्न गएमा सो को शोधभर्ना नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	नेपाल सरकार, मं.प.	अर्थ मं., ऊर्जा मं., ने.वि.प्रा.	करिब ८ अर्ब प्रति वर्षको जोखिम (Dispatchable GIS क्षमता ११०० मे.वा. बापतको २५ % रकममा आधारित)	ऊर्जा खपत गराउन सकेमा उक्त रकमको दायित्व बहन गर्नु पर्ने अवस्था नरहने ।
२७.	चिनी उद्योगको बगासबाट सहउत्पादनका रुपमा उपलब्ध हुने विद्युत् उर्जा मन्त्रालयले करार गरी नेविप्राले खरिद गर्ने ।	(क) चिनी उद्योगको बगासबाट सहउत्पादनका रुपमा उपलब्ध हुने विद्युत् मध्ये उद्योगकै आन्तरिक खपत पश्चात् बाँकी रहने विद्युत् लाई विद्युत् खरिद सम्झौता मार्फत राष्ट्रिय ग्रीडमा आवद्ध गर्न नमूना करार सम्झौता तयार गर्ने ।	२ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	वि.वि.वि.		
		(ख) चिनी उद्योगहरुसँग करार सम्झौता गर्ने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	वि.वि.वि., चिनी उद्योग		
		(ग) बगासबाट सहउत्पादनका रुपमा उपलब्ध हुने विद्युत् मध्ये उद्योगकै आन्तरिक खपत पश्चात् बाँकी रहने विद्युत् लाई राष्ट्रिय ग्रीडमा आवद्ध गर्न प्रचलित सूचीकृत दर (Posted Rate) मा विद्युत् खरिद गर्ने ।	४ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मन्त्रालय		
		(घ) उद्योगदेखि राष्ट्रिय ग्रीडको जडान बिन्दु सम्मको प्रसारण लाईन उद्योगकै खर्चमा बनाइदिने ।	मागको आधारमा	ने.वि.प्रा.	चिनी उद्योग		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
२८.	गत आ व २०७१/७२ को विनाशकारी भूकम्प तथा बाढी पहिरोलाई फोर्स मेज्योर (Force Majeure) को रुपमा मानी आवश्यक सुविधा प्रदान गर्ने ।	(क) २०७२ वैशाखको विनाशकारी भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त आयोजनाहरुलाई करार सम्झौता अन्तर्गतका फोर्स मेज्योर (Force Majeure) सम्बन्धी व्यवस्थाहरु क्रियाशील गरिने । (ख) उक्त भूकम्पबाट प्रभावित/क्षतिग्रस्त निर्माणाधीन आयोजनाहरुको लागि व्यापारिक उत्पादन शुरु गर्नु पर्ने मिति (RCOD) बढीमा एक वर्ष थप गर्ने तथा सञ्चालनमा आएका आयोजनाहरु पनि सोही भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त भएको अवस्थामा विद्युत् खरिद सम्झौताको म्याद आवश्यकता अनुसार बढीमा एक वर्ष थप गर्ने । (ग) व्यापारिक उत्पादन शुरुगर्नु पर्ने मिति (RCOD) र विद्युत् खरिद सम्झौताको म्याद थप भए बमोजिम हुने गरी विद्युत् उत्पादन अनुमतिपत्रको म्याद समेत थप गर्ने (घ) बाढी पहिरोको कारण विद्युत् गृहमा क्षति पुगी सञ्चालन अवरुद्ध भई आ व २०७२/७३ भित्र पुनः सञ्चालन भएका/हुने आयोजनाहरुका लागि कार्यविधि बनाई उपयुक्त सहलियतको व्यवस्था गर्ने ।	तत्काल २ महिना भित्र PPA मा म्याद थप भए पश्चात् ६ महिना भित्र	नेपाल सरकार ने.वि.प्रा. ऊर्जा मं. ऊर्जा मं.	ने.वि.प्रा. वि.वि.वि. ने.वि.प्रा.,		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
२९.	प्रवर्धकहरुको कन्सोर्टियम मार्फत प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशनको निर्माण Build Transfer (BT) Model अन्तर्गत गर्ने ।	प्रसारण लाईन सम्बन्धी आयोजनाहरुलाई उच्च प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गरिनुका साथै यसको लागि नदी बेसिन कोरीडोर प्रसारण लाइन, पूर्व पश्चिम प्रसारण हाइवे तथा अन्तरदेशीय आयात निर्यात प्रसारण लाइन सहितको प्रसारण गुरुयोजना स्वीकृत गरी लागू गरिने छ । प्रसारण लाईन निर्माणलाई द्रुतगतिमा बढाई Power Evacuation गर्न सम्बन्धित प्रवर्धकहरुको कन्सोर्टियम बनाई प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशनको निर्माण Build Transfer Model अन्तर्गत पनि गर्न सकिने गरी कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	ने.वि.प्रा., वि.वि.वि.		
३०.	विद्युत् प्रसारण लाईनको Right of Way मा परेको जग्गाहरुको थप क्षतिपूर्ति रकम वार्षिक रुपमा उपलब्ध गराउने ।	विद्युत् प्रसारण लाईन निर्माण गर्ने क्रममा Right of Way मा परेको जग्गाहरुको उपयोगितामा ह्रास आउने भएकाले सो जग्गाको निर्धारित मूल्यको १० प्रतिशत मात्र क्षतिपूर्ति दिने हालको व्यवस्थाबाट जग्गा प्राप्तिमा समस्या देखिएकोले यसलाई सहजीकरण गर्न हालको व्यवस्थाको अतिरिक्त Right of Way मा परेको जग्गाहरुलाई थप क्षतिपूर्ति रकम कार्यविधि तयार गरी वार्षिक भाडाको रुपमा उपलब्ध गराउने । यसको व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी सम्बन्धित गा. वि. स./नगरपालिकालाई दिने ।	४ महिना भित्र	नेपाल सरकार मं.प.	अर्थ मं., ऊर्जा मं. सं. मा. तथा स्था. वि. मं., ने.वि.प्रा., सम्बन्धित गा. वि. स. /नगरपालिका	करिब १ अर्ब प्रति वर्ष	
३१.	विद्युत् उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण आयोजनाहरु राष्ट्रिय प्राथमिकताका आयोजना हुने ।	विद्युत् उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण सम्बन्धी सबै आयोजनाहरु तथा त्यससँगै जोडिएर आएका पूर्वाधार एवम् पुनर्वास सम्बन्धी आयोजनाहरु राष्ट्रिय प्राथमिकताका आयोजना हुने व्यवस्था मिलाइने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मं.प.	रा.यो.आ.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
३२.	संरक्षित क्षेत्रभित्र पर्ने जलाशययुक्त आयोजनाहरुको अध्ययन तथा निर्माणका लागि विशेष व्यवस्था गर्ने ।	संरक्षित क्षेत्रभित्र पर्ने तर सुख्खा याममा ऊर्जा उत्पादनका लागि आकर्षक देखिएका उत्तर गंगा तथा लाङ्गु जस्ता जलाशययुक्त आयोजनाहरुको अध्ययन तथा निर्माणका लागि विशेष व्यवस्था गरिने ।	६ महिना भित्र	नेपाल सरकार मं.प.	ऊर्जा मं., वन तथा भू-सं. मं., ज. तथा वातावरण. मं.		
३३.	वन क्षेत्रको जग्गा लिजमा लिए वापत जग्गा शोधभर्ना दिनु पर्ने व्यवस्था हटाउने ।	हाल वन क्षेत्रको जग्गा लिजमा लिए वापत सोही परिमाणको जग्गा शोधभर्ना दिनु पर्ने व्यवस्था रहेकोमा सो को सट्टा वन विकासका लागि प्रवर्द्धकले आफ्नो अनुकूलता अनुसार सरकारद्वारा न्यूनतम मूल्यांकित रकम वा वन मन्त्रालयले तोके बमोजिमको जग्गा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।	निरन्तर	नेपाल सरकार मं.प.	रा.यो.आ., ऊर्जा मं., वन तथा भू-सं. मं.		
३४.	Payment for Ecosystem Services (PES) हटाउने ।	आयोजना विकास सम्झौताहरुमा स्पष्ट व्यवस्था गरिएको बाहेक वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयबाट लगाईएको Payment for Ecosystem Services (PES) को व्यवस्था हटाउने । विद्युत आयोजनाबाट प्रभावित वन संरक्षण तथा सम्बर्धनको लागि विद्युत आयोजनाबाट प्राप्त रोयल्टी रकममध्ये बाट निश्चित प्रतिशत रकम कार्यविधि बनाई दिने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार मं.प.	रा.यो.आ., ऊर्जा मं., वन तथा भू-सं. मं.		
३५.	विद्युत आयोजना, प्रसारण लाइन तथा सब स्टेसनको जग्गा अधिग्रहणको लागि	(क) विद्युत आयोजना, प्रसारण लाइन तथा सब स्टेसनको जग्गा अधिग्रहणको लागि कार्यविधि बनाई सो जग्गाको वर्गीकरण (व्यावसायिक-शहरी, शहरी, अर्ध-शहरी, ग्रामीण इत्यादि) गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	भूमिसुधार त. व्यवस्था मं.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
	विशेष व्यवस्था गर्ने ।	(ख) जग्गाको मूल्याङ्कन गर्दा मालपोतको रेट, चलन चल्तीको रेट, जग्गाको व्यावसायिकता तथा अन्य उपयुक्त आधार लिई जग्गाको दररेट निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	भूमिसुधार त. व्यवस्था मं.		
		(ग) यसरी जग्गा अधिग्रहण गर्दा कार्यविधि अनुसार जग्गाको वर्गीकरणको आधारमा पूर्ण मुआब्जा दिई सवै जग्गा अधिग्रहण वा आंशिक मुआब्जा दिई जग्गा बापतको क्षतिपूर्ति दिने व्यवस्था गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.,	भूमिसुधार त. व्य. मं.		
		(घ) प्राथमिकता प्राप्त १३२ के.भी. क्षमता वा सोभन्दा माथिका प्रसारण लाईनको अध्ययन, विकास वा निर्माण गर्दा सकभर निजी जग्गाको प्रयोग कम हुने गरी गर्ने तथा यस सँग बाझिने सरकारी वा वन क्षेत्रको जग्गा उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थालाई परिमार्जन गर्ने ।	६ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	ज. तथा वा. मं., वन तथा भू-सं. मं.		
३६.	जग्गाको मुआब्जा पुनरावलोकनको व्यवस्था	जग्गा मुआब्जा निर्धारण समितिले निर्धारण गरेको जग्गाको मुआब्जा दर पुनरावलोकनको लागि जिल्लास्तरमा जग्गा मुआब्जा पुनरावलोकन समितिको व्यवस्था मिलाइने छ । जग्गा मुआब्जा निर्धारण समितिले गरेको निर्णय उपर चित्त नबुझेमा निर्णय भएको ३५ दिनभित्र सम्बन्धित पक्षले पुनरावलोकनको लागि समितिमा निवेदन दिन सक्ने र उक्त समितिले ३५ दिनभित्र निर्णय दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाइने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार	ऊर्जा मं., भूमिसुधार त. व्य. मं.		
३७.	प्रसारण लाइन निर्माणको विशेष व्यवस्था	प्रसारण लाइन द्रुत गतिमा निर्माण गर्न आवश्यकतानुसार नेपाली सेनालाई संलग्न गराउने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मं.प.	रक्षा मं., ऊर्जा मं.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
३८.	Community Support Program को व्यवस्था गर्ने ।	वातावरणीय व्यवस्थापन तथा पुनर्वास जस्ता अनिवार्य कार्ययोजनामा खर्च गरिने रकमका अतिरिक्त आयोजना क्षेत्रको सामाजिक विकासको लागि गरिने विविध कार्यहरुको लागि वातावरण अध्ययन प्रतिवेदन (EIA / IEE) मा Community Support Program अन्तर्गत १०० मेगावाट क्षमता सम्मको आयोजनालाई कूल लागतको ०.७५ प्रतिशत र १०० मेगावाट भन्दा बढी क्षमताका आयोजनालाई ०.५ प्रतिशत छुट्याउनु पर्ने गरी सीमा तोक्ने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मं.प.	ऊर्जा मं., ज. तथा वातावरण. मं.		
३९.	अपार्टमेण्ट भवनहरुमा निजी ट्रान्सफरमर जडान गर्ने तथा एकल मिटरिङ्गको अवधारणाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।	(क) शहरी क्षेत्रमा निर्माण हुने ठूला अपार्टमेण्ट भवनका लागि निजी ट्रान्सफरमर जडान गर्ने ।	निरन्तर	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं. श. वि. मं.		
		(ख) एकल मिटरिङ्गको अवधारणाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	वि.म.नि.आ., ऊर्जा मं.		
४०.	गार्हस्थ महशुल दर पीक-अफ पीक महशुलका आधारमा लगाउने नीतिगत व्यवस्था गरी Time-of-the Day (TOD) मिटर जडान गर्ने ।	विद्यमान विद्युत् प्रणालीको पीक लोड घटाउन र अफ पीक समयमा उच्च भोल्टेजमा बढी विद्युत् खपत गर्ने सबै ग्राहकहरुका साथै गार्हस्थ महशुलमा पनि पीक-अफ पीक महशुल दर लगाउने तथा यसका लागि क्रमिक रुपमा Time-of-the Day (TOD) मिटर जडान गर्ने ।	१ वर्षभित्र	विद्युत महशुल निर्धारण आयोग	ऊर्जा मं. ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
४१.	सबै नेपाली जनतालाई आगामी दश वर्षभित्र विद्युत् सेवा पुराउने ।	सबै नेपाली जनतालाई आगामी दश वर्षभित्र विद्युत् सेवा पुराउने लक्षका साथ ग्रामीण विद्युतीकरण कार्यक्रमलाई योजनाबद्ध ढङ्गले अगाडी बढाउने ।	तत्काल शुरु गरी १० वर्ष	ऊर्जा मं.	रा.यो.आ., अर्थ मं. , ऊर्जा मं.		
४२.	स्मार्ट मिटर (Smart Meter) तथा स्मार्ट ग्रीड (Smart Grid) को अवधारणालाई क्रमिक रूपमा लागू गर्ने ।	(क) वितरण प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गरी उपभोक्ता मैत्री बनाउने कार्यक्रम अवलम्बन गर्ने ।	तत्काल	ने.वि.प्रा.	रा.यो.आ., अर्थ मं. , ऊर्जा मं.		
		(ख) विद्युत् चुहावट नियन्त्रण गर्न स्मार्ट मिटर (Smart Meter) तथा स्मार्ट ग्रीड (Smart Grid) को अवधारणालाई क्रमिक रूपमा लागू गर्ने गरी शुरु गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	रा.यो.आ., अर्थ मं. , ऊर्जा मं		
		(ग) स्मार्ट मिटर (Smart Meter) तथा स्मार्ट ग्रीड (Smart Grid) को अवधारणा बमोजिम काठमाडौं उपत्यकाभित्र एक नमुना आयोजना/कार्यक्रम (Pilot Project/Program) कार्यान्वयन गर्ने ।	२ वर्षभित्र	ने.वि.प्रा.	रा.यो.आ., अर्थ मं. , ऊर्जा मं		
४३.	विद्युत वितरण गुरु योजना र वितरण प्रणाली चुहावट नियन्त्रण कार्ययोजना लागू गर्ने ।	(क) विद्युत वितरण गुरु योजना तयार गरी लागू गर्ने ।	१ वर्षभित्र	ने.वि.प्रा.	रा.यो.आ., अर्थ मं. , ऊर्जा मं		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
		(ख) विद्युत वितरण प्रणाली चुहावट नियन्त्रण कार्ययोजना तयार गरी लागू गर्ने ।	१ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	गृह मं., सं.मा. तथा स्था.वि. मं., ऊर्जा मं		
४४.	करिब १२,००० एम. भि. ए. बराबर क्षमताका वितरण विस्तार गर्ने ।	वितरण प्रणाली व्यवस्थालाई सुदृढ गर्न करिब १२,००० एम. भि. ए. बराबर क्षमताका थप वितरण सबस्टेशनहरुको विस्तार गर्ने ।	१० वर्षभित्र	ने.वि.प्रा.	रा.यो.आ., अर्थ मं., ऊर्जा मं		
४५.	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी लि. क्रियाशील गराउने ।	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनी लि. बाट राष्ट्रिय ग्रिड विस्तार तथा सञ्चालन एवम् नियन्त्रणका सम्पूर्ण काम गराउने ।	१ वर्षभित्र	ऊर्जा मं	अर्थ मं. , वि.वि.वि. , ने.वि.प्रा.		
४६.	उच्च भोल्टेजका उपभोक्ताले सिधै विद्युत् खरिद गर्न सक्ने ।	राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको प्रणालीमा आबद्धता प्राप्त गरी उच्च भोल्टेजका उपभोक्ताले सिधै विद्युत् उत्पादक वा व्यापार अनुमतीपत्रवालाहरुसङ्ग विद्युत् खरिद गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने ।	३ वर्षभित्र	ऊर्जा मं	वि.म.नि. आयोग, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
४७.	असूचीबद्ध विनिमय (Unscheduled Interchange, UI) बजार सञ्चालनमा ल्याउने ।	विद्युत् उत्पादक र खरिदकर्ताबिचको दैनिक ऊर्जा सन्तुलनका लागि असूचीबद्ध विनिमय (Unscheduled Interchange, UI) बजार सञ्चालनमा ल्याउने व्यवस्था मिलाइने ।	३ वर्षभित्र	ऊर्जा मं	वि.म.नि. आयोग, वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
४८.	राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान हुने फोटोभोल्टेक सौर्य वा वायु विद्युत्का लागि 'बेन्चमार्क' विद्युत् खरिद दर कायम गर्ने ।	विस्थापित लागत रु ९.६१ प्रति युनिट मूल्यलाई राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान हुने फोटोभोल्टेक सौर्य वा वायु विद्युत्का लागि 'बेन्चमार्क' विद्युत् खरिद दरका रुपमा कायम गरिने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं	अर्थ मं., ने.वि.प्रा.		
४९.	सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्ने ।	(क) राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युतको कूल जडित क्षमता को १० प्रतिशतले हुन आउने परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्ने नीति लागू गर्ने ।	तत्काल	मं.प.,	रा.यो.आ., ऊर्जा मं, अर्थ मं.		
		(ख) आगामी एक वर्षमा राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युतको कूल जडित क्षमता करिब १,००० मेगावाट मानी सो को १० प्रतिशतले हुन आउने करिब १०० मेगावाट सम्मको परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्ने । त्यसमध्ये नेपाल विद्युत् प्राधिकरणबाट अघि बढाइसकिएको २५ मेगावाट सौर्य ऊर्जा जडान गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिने ।	१ वर्ष सम्ममा	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं, अर्थ मं. वि.वि.वि.,	रु. ५६ करोड	(प्रतिस्पर्धात्मक मूल्यका आधारमा दायित्व थपघट हुन सक्ने)
		(ग) आगामी दुई वर्षमा राष्ट्रिय ग्रीडमा आबद्ध हुने विद्युतको कूल जडित क्षमता करिब २,००० मेगावाट मानी सो को १० प्रतिशतले हुन आउने करिब २०० मेगावाट सम्मको परिमाणलाई माथिल्लो सीमाका रुपमा लिई सौर्य वा वायु विद्युतीय उर्जा राष्ट्रिय ग्रीडमा जडान गर्ने ।	२ वर्ष सम्ममा	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं, अर्थ मं. वि.वि.वि.,	रु. १ अर्ब १२ करोड प्रति वर्ष	

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
५०.	फोटोभोल्टेक सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत्का प्रतिस्पर्धात्मक बोलपत्र आव्हान गर्ने ।	फोटोभोल्टेक सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत्का लागि निर्धारण गरिएको 'बेन्चमार्क' विद्युत् खरिद दरमा तोकिएका प्राविधिक मापदण्ड पूरा गर्ने गरी राष्ट्रिय ग्रीडको तोकिएको बिन्दुमा तोकिएको परिमाणमा सौर्य वा वायु विद्युत् जडान गर्न चाहने सम्बन्धित प्रवर्द्धक कम्पनीहरुका लागि नेपाल विद्युत् प्राधिकरण मार्फत प्रतिस्पर्धात्मक बोलपत्र आव्हान गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं, वि.वि.वि.,		
५१.	सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत् खरिद सम्झौताहरु लिउ वा तिर (Take or Pay) को सिद्धान्तमा आधारित गर्ने ।	सौर्य विद्युत् तथा वायु विद्युत् खरिद सम्झौताहरु २५ वर्षको लागि लिउ वा तिर (Take or Pay) को सिद्धान्तमा आधारित हुने गरी गर्ने ।	६ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं, वि.वि.वि.		
५२.	शहरी क्षेत्रका उद्योग, शैक्षिक र अन्य संघसंस्थाहरु तथा ईच्छुक उपभोक्तालाई सौर्य उर्जा जडान गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।	(क) अफ-ग्रीड सौर्य उर्जा जडान तथा त्यसको प्रयोगबाट मुख्यतया शहरी क्षेत्रमा राष्ट्रिय ग्रीड प्रणालीको लोड उल्लेख्य रुपमा घटाउन सकिने भएकाले निश्चित नियम/कार्यविधि बनाई उद्योग, शैक्षिक र अन्य संघसंस्थाहरु तथा ईच्छुक उपभोक्तालाई प्रोत्साहन गर्ने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार	ऊर्जा मं,		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
		(ख) ५०० वाट वा सोभन्दा बढी जडित क्षमताका फोटोभोल्टेक सौर्य प्रणालीबाट उत्पादन भई बढी हुन जाने विद्युत् प्रयोगमा ल्याउने सम्बन्धमा राष्ट्रिय ग्रीडको पहुँच पुगेका स्थानहरुमा सम्भव भएसम्म Net Metering को व्यवस्था क्रमिक रुपमा गर्ने ।	३ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं., अर्थ मं. वि.म.नि. आयोग, वि.वि.वि.,		
		(ग) २०० वाट वा सो भन्दा बढी क्षमताका सौर्य प्रणाली जडान गर्ने घरायसी तथा व्यावसायिक उपभोक्ताहरुलाई अनुदान स्वरुप रु. २०,०००/- र व्यवस्था भए बमोजिम सरल कर्जा उपलब्ध गराइने छ ।	निरन्तर	वै.ऊ.प्र.के.	ज.सं. तथा वा.मं., ऊर्जा मं.		
५३.	वैकल्पिक ऊर्जाका अन्य स्रोतहरुको समेत उचित दोहन गर्ने तर्फ पनि आवश्यक कदमहरु चाल्ने ।	(क) दिगो र भरपर्दो ऊर्जा विकासको अवधारणालाई अझ प्रभावकारी बनाउन वैकल्पिक ऊर्जाका अन्य स्रोतहरुको समेत उचित दोहन गर्ने तर्फ पनि आवश्यक कदमहरु चाल्ने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	अर्थ मं., वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		आयोजना पहिचान भइसकेको हालको अवस्थामा नेपाल सरकारले बहन गर्नु पर्ने दायित्व यकिन गर्न नसकिएको
	(ख) जैविक फोहोरको व्यवस्थापनबाट विद्युत् उत्पादन गर्ने तर्फ निजी उद्यमीहरुको ध्यानाकर्षण भईसकेको अवस्थामा उक्त कार्यलाई प्रोत्साहन गर्न प्रचलित विद्युत् खरिद दरमा २० प्रतिशतसम्म थप दिन सकिने व्यवस्था गर्ने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	अर्थ मं., ने.वि.प्रा.			
	(ग) भू-तापीय (Geo-thermal) प्रविधिबाट पनि विद्युत् उत्पादन गर्न सकिने संभावनाहरुको पहिचान गरी सम्भाव्य देखिएमा कार्यान्वयनको चरणमा लगिने ।	३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.,	वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.			

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
५४.	प्राविधिक/अप्राविधिक चुहावट नियन्त्रण गर्न विद्युत् संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	(क) विद्युत् आपूर्तिको लागत कम गर्न, अनावश्यक उपभोगमा कमी ल्याउन, प्राविधिक/अप्राविधिक चुहावट नियन्त्रण गर्न विद्युत् संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	तत्काल शुरु गर्ने	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं, गृह मं.		
		(ख) विद्युत् ऊर्जा खपत कम हुने बती तथा उपकरणहरु प्रयोग गर्न एवं उच्चतम माग हुने समयमा विद्युतको खपत कम गर्न प्रोत्साहन दिने कार्यक्रम संचालन गरिने ।	३ महिना भित्र	ने.वि.प्रा.	ऊर्जा मं.		
५५.	ठूला विद्युत् उपभोक्ताहरुको प्राविधिक परीक्षण गर्ने ।	विद्युतको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न ठूला विद्युत् उपभोक्ताहरुको प्राविधिक परीक्षण (Technical Audit) को थालनी गरिने ।	६ महिना भित्र	ऊर्जा मं,	जल तथा ऊर्जा आ. स., वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
५६.	उद्योग धन्दाका लागि डिजेल प्लाण्टबाट विद्युत उत्पादन गर्न अनुमति दिइने ।	डिजेल पावर प्लाण्टलाई लोडसेडिड अन्त्य नहुञ्जेल सम्मका लागि उद्योग धन्दा संचालनको लागि सम्बन्धित उद्योगपतिले त्यस्तो प्लाण्ट राख्न चाहेमा अनुमति दिइने तर सरकार स्वयंले डिजेल प्लाण्टमा लगानी नगर्ने तथा त्यस्तो प्लाण्टबाट उत्पादित विद्युत खरीद गर्ने छैन ।	आवश्यकता अनुसार	ऊर्जा मं,	वि.वि.वि., ने.वि.प्रा.		
५७.	वायो डिजेल तथा वायो फ्युलको लागि व्यवसायिक खेती सुरु गरिने ।	वायो डिजेल तथा वायो फ्युल (जस्तै सजिवन, मकै) को व्यवसायिक खेती गर्न प्रोत्साहन दिने र सरकारले त्यस्तो उत्पादन वायो फ्युल उत्पादन गर्ने प्रयोजनका लागि खरीद गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	ज.त.वा. मं.	वि.वि.वि., वै.उ.प्र.के.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
(ग) प्रशासनिक निर्णय तथा प्रक्रियागत सुधार							
५८.	उद्योग पुनरुत्थान कोषको रकम जल विद्युत् क्षेत्रलाई पनि उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	नेपाल सरकारबाट स्थापित उद्योग पुनरुत्थान कोषको रकम जल विद्युत् क्षेत्रलाई समेत उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	तत्काल	उद्योग मं.	अर्थ मं., ऊर्जा मं.		
५९.	परामर्शदाता तथा ठेकेदारहरूलाई विदेशी मुद्रामा हुने भुक्तानीका लागि गरिने सट्टी सुविधा सरलीकरण गर्ने ।	परामर्शदाता तथा ठेकेदारहरूलाई करारमा व्यवस्था भए बमोजिमको विदेशी मुद्रामा हुने भुक्तानीका लागि विजकपिच्छे पटक पटक सट्टी सुविधा सिफारिस आवश्यक पर्ने व्यवस्थाको सट्टा सम्झौता बमोजिमको रकम एकमुष्ट रूपमा नेपाल राष्ट्र बैंकलाई सिफारिस गर्ने र सो अन्तर्गतको रकम भुक्तानीका लागि पटक सिफारिसको आवश्यकता नपर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	३ महिना भित्र	नेपाल राष्ट्र बैंक	ऊर्जा मं., वि.वि.वि.		
६०.	वर्किङ्ग भिसा तथा श्रम स्वीकृति दिने व्यवस्था सरलीकरण गर्ने ।	विदेशी परामर्शदाता तथा ठेकेदारका प्राविधिक तथा कामदारहरूको वर्किङ्ग भिसा तथा श्रम स्वीकृति दिने व्यवस्थालाई सरलीकरण गर्ने ।	निरन्तर	गृह मं., श्र. तथा रो. मं.	ऊर्जा मं., वि.वि.वि. ने.वि.प्रा.		
६१.	सरकारको बास्केटमा रहेका जलविद्युत् आयोजनाहरूको विकास गर्ने ।	आवश्यकता र प्राथमिकताका आधारमा सरकारको बास्केटमा रहेका जलविद्युत् आयोजनाहरू सरकारी स्वामित्वको संस्था वा सार्वजनिक कम्पनीहरू तथा प्रतिस्पर्धाका आधारमा निजी कम्पनीहरू मार्फत विकास गर्ने ।	निरन्तर	ऊर्जा मं.,	वि.वि.वि.		
६२.	आयोजनाको सुरक्षा व्यवस्था गर्ने	सुरक्षा तैनाथ गर्दा तोकिए बमोजिमको लागे खर्च व्यहोर्ने गरी कुनै आयोजनाले सुरक्षा माग गरेमा नेपाल सरकारले त्यस्तो आयोजनाको सुरक्षाका लागि नेपाली सेना वा सशस्त्र प्रहरी बल तैनाथ गर्ने ।	निरन्तर	गृह मं. रक्षा मं.	ऊर्जा मं.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
६३.	परिवर्त्य मुद्रामा विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गर्ने	(क) लगानीकर्ताको विदेशी ऋण लगानी फिर्ता नभएसम्मको लागि १० वर्षको समय सीमा राखी विदेशी ऋण लगानीको अनुपातमा विदेशी ऋणको दायित्वको हदसम्म परिवर्त्य मुद्रामा विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) गर्ने । (ख) उपरोक्त व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न भुक्तानिका आधार र प्रक्रिया (Basis and Mode of Payment), Hedging Fund लगायतका प्रावधानहरु सहितको मापदण्ड तयार गर्ने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मं. प.	अर्थ मं.,		
			३ महिना भित्र	ऊर्जा मं.	अर्थ मं., ने. रा. बै. ने.वि.प्रा.		
६४.	२५ मेगावाट जडित क्षमताका विद्युत आयोजनाहरुलाई समेत मूल्य वृद्धि सुविधा प्रदान गर्ने ।	ने.वि.प्रा. ले निजी क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाहरुबाट उत्पादित विद्युत् खरिद गर्दा २५ मेगावाट सम्म जडित क्षमता भएका नेपाली मुद्रामा लगानी हुने आयोजनाकोलागि तोकिएको सूचीकृत दर (Posted Rate) मा दिइने वार्षिक वृद्धि दरको संख्या प्रचलित विद्युत् खरिद दरमा ५ रहेको तथा २५ मेगावाट भन्दा माथि १०० मेगावाट सम्म जडित क्षमता भएका आयोजनाका लागि सोही सूचीकृत दरमा ८ वटा वार्षिक वृद्धि दर दिने गरिएकोमा विद्युत् अभावको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी विद्युत् विकास दशक आ.व. २०८२/०८३ सम्मका लागि तोकिएको RCOD भित्र व्यापारिक उत्पादन गर्ने २५ मेगावाट जडित क्षमता सम्मका नेपाली मुद्रामा लगानी हुने जल विद्युत् आयोजनाका लागि समेत प्रोत्साहन स्वरुप २५ भन्दा माथि १०० मेगावाट सम्मका आयोजनहरुले पाए सरहको मूल्य वृद्धि सुविधा उपलब्ध गराउने ।	COD पश्चात् निरन्तर	ने वि प्रा	अर्थ मं., ऊर्जा मं	रु ७० करोड प्रति वर्ष ने.वि.प्रा.ले नै व्यहोर्ने	

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
६५.	जल विद्युत् आयोजनाहरुको पानीको बहाव (Discharge) घट्न गई सम्बन्धित प्रवर्द्धकले तिर्नु पर्ने क्षतिपूर्ति नलिने गरी विद्युत् खरिद सम्झौतामा आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	(क) १० मेगावाटसम्म जडित क्षमता भएका कुनै जल विद्युत् आयोजनाबाट वर्षको कुनै महिनामा खोला/नदीमा पानीको बहाव (Discharge) घट्न गई विद्युत् खरिद सम्झौतामा उल्लिखित ऊर्जा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण को प्रसारण प्रणालीमा आपूर्ति हुन नसकेमा आपूर्ति हुन नसकेको परिमाणको ऊर्जा बापत नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले सम्बन्धित प्रवर्द्धकबाट कुनै क्षतिपूर्ति नलिने गरी विद्युत् खरिद सम्झौता गरिने र यो व्यवस्था सम्झौता सम्पन्न भईसकेका आयोजनाको हकमा समेत लागू गर्ने ।	निरन्तर	ने वि प्रा			
		(ख) यसका लागि प्रमाणीकरणको उपयुक्त कार्यविधि बनाउने ।	२ महिना भित्र	ने वि प्रा			
६६.	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौताको लागि निवेदन दिँदा आवश्यक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन / प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी व्यवस्था सरलीकरण गर्ने ।	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणमा विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौताको लागि निवेदन दिँदा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन / प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको कार्य सूची (ToR/Scoping & TOR) स्वीकृत हुनु पर्ने र गाउँ विकास समितिको सिफारिश चाहिने प्रावधान रहेकोमा अब उपरान्त नचाहिने व्यवस्था मिलाउने ।	निरन्तर	ने वि प्रा	ऊर्जा मं		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
६७.	काठमाण्डौमा विद्युत् आपूर्ति गर्न निर्माणाधीन प्रसारण लाईनहरु उच्च प्राथमिकताका साथ सम्पन्न गर्ने ।	(क) त्रिशुली (पहिरे बेसी) – मतातीर्थ २२० के. भि. प्रसारण लाईन उच्च प्राथमिकताका साथ द्रुत गतिमा निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।	१ वर्षभित्र	ने वि प्रा.	ऊर्जा मं.		
		(ख) न्यु मस्युङ्दी – मातातीर्थ २२० के. भि. प्रसारण लाईन उच्च प्राथमिकताका साथ द्रुत गतिमा निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।	२ वर्षभित्र	ने वि प्रा.	ऊर्जा मं.		
६८.	१३२ के. भि. का आयात निर्यात लिङ्कहरुबाट थप १०० मे. वा. विद्युत् आयात गर्ने ।	नयाँ कटैया- कुशाहा १३२ के. भि. प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशन निर्माण सम्पन्न गर्ने ।	१ वर्षभित्र	ने वि प्रा	ऊर्जा मं		
		नयाँ रक्सौल-परवानिपूर १३२ के. भि. प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशन निर्माण सम्पन्न गर्ने ।	१ वर्षभित्र	ने वि प्रा	ऊर्जा मं		
६९.	लोड शेडिङ्ग न्यूनीकरणका लागि ढल्केबार-मुजफ्फरपुर अन्तर्देशीय प्रसारण	(क) पहिलो चरणमा – १३२ के. भि. भोल्टेज लेभलमा ८० मे.वा. विद्युत् आयात गर्ने ।	१५ दिनभित्र	ने वि प्रा	ऊर्जा मं		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
	लाईनबाट विद्युत् आयात गर्न उच्च प्राथमिकताका साथ प्रसारण संरचनाको निर्माण सम्पन्न गर्ने ।	<p>(ख) दोश्रो चरणमा –</p> <p>१) २२० के. भि. भोलेज लेभलमा न्यूनतम. २०० मे.वा. विद्युत् आयात गर्ने । यसका लागि</p> <ul style="list-style-type: none"> • ढल्केबारमा २२०/१३२ के. भि. २x१६० एम.भि.ए. क्षमताको सबस्टेशन विस्तार कार्य सम्पन्न गर्ने । • New Hetauda र Old Hetauda सबस्टेशनहरुलाई १३२ के.भि. को लिङ्क निर्माण गरी जोड्ने । <p>२) २२० के. भि. भोलेज लेभलमा थप विद्युत् आयात गरी काठमाण्डौ सम्म ल्याउने । यसका लागि:</p> <ul style="list-style-type: none"> • खिम्ती-ढल्केबर २२० के भि प्रसारण लाईन (अवरुद्ध ५ वटा टावर) शीघ्र निर्माण सम्पन्न गर्ने । • भक्तपुर-हरिसिद्धी-मातातीर्थ १३२ के भि प्रसारण लाईन तथा सबस्टेशन तीव्रताका साथ निर्माण सम्पन्न गर्ने । • भरतपुर- हेटौडा २२० के भि प्रसारण लाईन निर्माण सम्पन्न गर्ने । • हेटौडा-ढल्केबार-इनरुवा ४०० के.भि. प्रसारण लाईन निर्माण सम्पन्न गरी २२० के.भि. मा चार्ज गर्ने । • हेटौडा-कुलेखानी-मातातीर्थ-स्युचाटार १३२ के भि डबल सर्किट प्रसारण लाईनको कन्डक्टर स्तरोन्नति (HTLS) गर्ने । • खिम्ती-लामोसांधु प्रसारण लाईनको कन्डक्टर स्तरोन्नति (HTLS) गर्ने । • काठमाण्डौ उपत्यकाको ग्रीड सुदृढीकरण गर्ने । 	९ महिना १ वर्ष भित्र १८ महिना भित्र	ने वि प्रा ने वि प्रा ने वि प्रा	रा यो आ, अर्थ मं., ऊर्जा मं, वि वि वि		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
		<p>(ग) <u>तेश्रो चरणमा</u> – ४०० के. भि. भोल्टेज लेभलमा ६०० मे.वा. वा सो भन्दा बढी विद्युत् आयात गर्ने । यसका लागि</p> <ul style="list-style-type: none"> ४००/२२० के.भि. ढल्केबर सबस्टेशन विस्तार गर्ने । न्यू खिम्ती- काठमाण्डौ ४००/२२० के. भि. प्रसारण लाईन तदारुकताका साथ निर्माण सम्पन्न गर्ने । हेटौडा-नौबिसे ४०० के. भि. विद्युत् प्रसारण लाईन (सबस्टेशन सहित) निर्माण गर्ने । विभिन्न स्थानमा प्रसारण र वितरण प्रणालीमा सुधार गर्ने । 	<p>२ वर्ष भित्र ३.५ वर्षभित्र ४ वर्षभित्र ३ वर्षभित्र</p>	ने वि प्रा	रा यो आ, अर्थ मं., ऊर्जा मं, वि वि वि		
७०.	अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनहरुको अध्ययन/सर्वेक्षण गराई निर्माण कार्य सम्पन्न हुने व्यवस्था गर्ने ।	देशको आवश्यकता अनुसार विद्युत् ऊर्जा आयात/निर्यात गर्ने प्रयोजनका लागि हाल निर्माण सम्पन्न हुने क्रममा रहेको ४०० के. भि. ढल्केबर-मुजफरपुर अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनका अतिरिक्त प्रसारण लाईन गुरु योजना बमोजिम हुने गरी आवश्यकता अनुसार थप ४०० के. भि. अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनहरुको अध्ययन/सर्वेक्षण गराई निर्माण कार्य सम्पन्न हुने व्यवस्थाको तत्काल शुरुआत गरिने छ । यसको लागि न्यु बुटवल/ वर्दघाट –गोरखपुर, दुहवी/इनरुवा - पुर्णिया, दोश्रो ढल्केबर-मुजफरपुर, कोहलपुर - लखनऊ , लम्की – बरेली, अतरिया - बरेलीका साथै चिलिमे हव - केरुङ्ग, जस्ता उच्च भोल्टेजका अन्तरदेशीय प्रसारण लाईनहरु अगाडि बढाउने ।	६ देखि १० वर्ष	ने वि प्रा	रा यो आ, अर्थ मं., ऊर्जा मं, वि वि वि		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
७१.	राष्ट्रिय विद्युत् प्रणालीलाई विस्तार एवम् सुद्विधीकरण गर्ने ।	गुरु योजना अनुसार उच्च भोल्टेज स्तरका प्रसारण लाईन निर्माण तथा विस्तार उच्च प्राथमिकताका साथ गर्ने ।	दुई वर्षभित्र शुरु गरी निरन्तर	ने वि प्रा/ रा प्र ग्रिड कं	रा यो आ, अर्थ मं., ऊर्जा मं, वि वि वि		
७२.	४०० के. भि. भोल्टेज लेभलका सबश्टेशनहरुको निर्माण उच्च प्राथमिकताकासाथ अगाडि बढाउने ।	हेटौडा र इनरुवा लगायतका स्थानहरुमा ४०० के. भि. भोल्टेज लेभलका सबश्टेशनहरुको निर्माण उच्च प्राथमिकताकासाथ अगाडि बढाउने तथा यसको लागि आवश्यक स्रोतको व्यवस्थापन गरी खरिद प्रक्रियालाई समेत सरलीकृत गर्ने ।	तत्काल	ने वि प्रा	अर्थ मं., ऊर्जा मं, वि वि वि		
७३.	वातावरणीय अध्ययनको लागि वन क्षेत्र (राष्ट्रिय निकुन्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्र) भित्र प्रवेश गरी आवश्यक अध्ययन गर्नु परेमा आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।	वातावरणीय अध्ययनको लागि वन क्षेत्रभित्र प्रवेश गरी आवश्यक अध्ययन गर्नु परेमा जिल्ला वन कार्यालयलाई आवश्यक विवरणसहित लिखित जानकारी गराई अध्ययन शुरु गर्न सकिने व्यवस्था मिलाउने । राष्ट्रिय निकुन्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र प्रवेश गर्नु परेमा सो संस्थाको स्थानीयस्तरको कार्यालयबाट १५ दिनभित्र अध्ययन स्वीकृति दिने व्यवस्था मिलाउने ।	तत्काल	वन तथा भू-सं. मं.	वन विभाग, रा. नि. तथा व. ज. सं. वि., वि वि वि		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरू)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
७४.	जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन तथा स्वीकृतिको प्रक्रिया सरलीकरण गर्ने ।	१० मेगावाट जडित क्षमतासम्मको जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाहरूको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यको प्रतिवेदन तयारी तथा स्वीकृतिको प्रक्रिया सरलीकृत गर्न Standard Checklist को माध्यमबाट गराउने व्यवस्था गर्ने । यस्ता अध्ययन कार्यहरू Accredited परामर्शदात्री संस्थाहरूबाट गराइने । यसका लागि आवश्यक परामर्शदाताहरूको सूची तथा Standard Checklist जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयले तयार गर्ने व्यवस्था मिलाउने । जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयबाट कार्यविधि बनाई आयोजनामा Post Audit गर्ने व्यवस्था मिलाउने । यसका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्ने ।	६ महिना भित्र	नेपाल सरकार	जनसंख्या तथा वातावरण मं., ऊर्जा मं., वि वि वि		
७५.	जलविद्युत तथा प्रसारण आयोजना विकासको लागि आवश्यक पर्ने रुख कटान तथा जग्गा लिजमा लिनको लागि चालिनु पर्ने प्रक्रिया सरलीकृत गर्ने ।	क) वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएपश्चात वन कटानी र वन जग्गा लिजमा दिने निर्णय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको मन्त्रिस्तरीय निर्णयबाटै टुङ्गिने व्यवस्था मिलाउने ।	१ महिना भित्र	नेपाल सरकार	वन तथा भू संरक्षण मं., ऊर्जा मं, वन विभाग, वि वि वि		
		ख) जलविद्युत तथा प्रसारण लाइन आयोजनाको विकासको लागि आवश्यक पर्ने रुख कटान तथा जग्गा लिजमा लिनको लागि चालिनु पर्ने प्रक्रिया स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र आवश्यक विवरणसहितको निवेदन दिएको मितिले एक महिनाभित्र टुङ्ग्याउने व्यवस्था मिलाउने । यस कार्यको लागि सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालयमा नै निवेदन दर्ता गराई तहाँबाटै स्वीकृतिको प्रक्रिया थालनी गर्ने ।	तत्काल	वन तथा भू संरक्षण मं	ऊर्जा मं , वन विभाग, वि वि वि		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
७६.	प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी प्रक्रिया सरलीकृत गर्ने ।	क) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदनहरु प्राप्त भएपछि विद्युत् विकास विभागले कुनै कागजातहरु अपूर्ण भएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको ७ कार्य दिनभित्र प्रवर्द्धकलाई जानकारी गराउने । आवश्यक कागजातहरु पूर्ण रुपमा प्राप्त भएको २१ कार्य दिन भित्र विद्युत् विकास विभाग, उर्जा मन्त्रालय तथा सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरु समेत रहेको समितिको सिफारिश अनुसार विद्युत् विकास विभागबाट स्वीकृत गर्ने कानूनी व्यवस्था मिलाउने ।	तत्काल	ऊर्जा मं	वि वि वि		
		ख) वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी प्रतिवेदनहरु (Scoping, ToR and EIA) आवश्यक कागजातहरु पूर्ण रुपमा प्राप्त भएको २१ कार्य दिनभित्र समितिको सिफारिश सहित उक्त प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि उर्जा मन्त्रालयमा पठाउने र उर्जा मन्त्रालयबाट उक्त प्रतिवेदन १५ कार्य दिनभित्र सिफारिस सहित स्वीकृतिको लागि जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयमा पठाईने व्यवस्था मिलाउने ।	तत्काल	ऊर्जा मं	वि वि वि		
		ग) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन स्वीकृतिको लागि सामुदायिक वनको सिफारिस आवश्यक नपर्ने ।	तत्काल	ज. तथा वा. मं.	वन तथा भू संरक्षण मं., ऊर्जा मं., वन विभाग, वि वि वि		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
७७.	पूरक प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन सम्बन्धी व्यवस्था मिलाउने ।	क) आयोजनाको संरचनामा सामान्य परिवर्तन हुदा उक्त परिवर्तनले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रभाव नपर्ने भएमा वा वन क्षेत्रको जग्गाको क्षेत्रफलमा १०% सम्म थपघट भएमा पूरक प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन गर्नु नपर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	३ महिना भित्र	ज. तथा वा. मं.	वन तथा भू संरक्षण मं., ऊर्जा मं., वन विभाग, वि वि वि		
		ख) आयोजनाको संरचनामा परिवर्तन हुँदा उक्त परिवर्तनले वातावरणमा उल्लेखनीय प्रभाव पर्ने भएमा वा प्रयोग हुने वन क्षेत्रको जग्गाको क्षेत्रफलमा १०% भन्दा बढी थप भएमा वा काटिने रुखको संख्यामा १०% भन्दा बढी थप भएमा गर्नु पर्ने पूरक अध्ययन गर्दा सार्वजनिक सुनुवाईको सट्टा राष्ट्रिय दैनिकमा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरिने गरी सरलीकृत गर्न पूरक वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन निर्देशिका, २०७१ मा आवश्यक परिमार्जन गर्ने ।	३ महिना भित्र	ज. तथा वा. मं.	वन तथा भू संरक्षण मं., ऊर्जा मं., वन विभाग, वि वि वि		
७८.	आयोजनाबाट प्रभावित जिल्लाका समुदाय र व्यक्तिहरुको लागि आयोजनाको स्वपूँजीको १० प्रतिशत शेयर दिने व्यवस्था मिलाउने ।	आयोजनाबाट प्रभावित जिल्लाका समुदाय र व्यक्तिहरुको लागि आयोजनाको स्वपूँजीको १० प्रतिशत शेयर दिने व्यवस्था मिलाउने । साथै आयोजनाबाट पुर्नस्थापना तथा पुनर्वासमा परेका वा आयोजनाबाट जग्गा अधिग्रहण गरिएका व्यक्तिहरुले आयोजनामा शेयर लगानी गर्न चाहेमा सोलाई शेयरमा परिणत गर्न प्राथमिकता दिने ।	निरन्तर	सम्बन्धित प्रवर्द्धक	ऊर्जा मं., वि वि वि, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
७९.	वास्तविक विद्युतको मागका आधारमा विद्युत् माग प्रक्षेपण गर्ने ।	वर्तमान विद्युतको माग प्रक्षेपण सङ्कुचित माग (Suppressed Demand) मा आधारित भएकोले भविष्यमा देश विद्युत्मा आत्मनिर्भर भएको अवस्थामा हुन सक्ने औद्योगिकीकरण, विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोग, विभिन्न विद्युतीय उपकरणहरुको प्रयोग तथा खाना पकाउने ग्यासको विस्थापन समेतलाई मध्यनजर गरी वास्तविक विद्युतको मागका आधारमा विद्युत् माग प्रक्षेपण (Load Forecast) गर्ने ।	६ महिना भित्र	रा यो आ जल तथा ऊर्जा आयोगको सचिवालय	ऊर्जा मं./वि.वि.वि./ ने.वि.प्रा.		
८०.	विद्युत् वितरण प्रणालीलाई योजनाबद्ध ढङ्गले विस्तार तथा सुदृढीकरण गर्ने ।	काठमाडौं उपत्यका लगायतका अन्य ठूला शहरी क्षेत्रहरुमा विद्युत् वितरण प्रणालीलाई उच्च प्राथमिकता दिई योजनाबद्ध ढङ्गले विस्तार तथा सुदृढीकरण गर्न मौजुदा आपूर्ति गर्ने वितरण सब-स्टेशनहरुको उपयुक्त स्थानहरु छनौट गरी आवश्यकतानुसार संख्या र क्षमता वृद्धि गर्दै लैजाने ।	तत्काल शुरु गरी निरन्तरता दिने	ने.वि.प्रा.	अर्थ मं., ऊर्जा मं., रा यो आयोगको सचिवालय,		
८१.	भूमिगत वितरण प्रणाली र आधुनिक प्रविधिहरुको विकास गर्ने ।	भूमिगत वितरण प्रणाली (Underground Distribution System) र आधुनिक Distribution Kiosk प्रविधिहरुको विकासका लागि नीति तथा निर्माण मापदण्ड निर्धारण गरी काठमाडौं र पोखरा लगायतका शहरका मुख्य सडकहरुबाट शुरु गरी क्रमशः अन्य शहरहरुमा भूमिगत वितरण प्रणाली (Underground Distribution Line and Indoor/GIS Substation) निर्माण तथा विस्तार गर्ने।	तत्काल शुरु गरी निरन्तरता दिने	ने.वि.प्रा.	अर्थ मं., ऊर्जा मं., रा यो आयोगको सचिवालय,		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
८२.	नेपाल सरकारको औद्योगिक क्षेत्रहरुमा विद्युत् आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने ।	नेपाल सरकारको औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्ने अवधारणालाई विस्तार गर्दै लैजाने नीति बमोजिम उक्त क्षेत्रसम्म विद्युत् लाईन निर्माण गर्ने।	निरन्तर	ने.वि.प्रा.	अर्थ मं., ऊर्जा मं., रा यो आयोगको सचिवालय,		
८३.	उच्च विद्युत् माग भएका शहरी तथा औद्योगिक क्षेत्रहरुमा १३२ के. भि. लाइनबाट विद्युत् आपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	काठमाण्डौ, पोखरा, विराटनगर, वीरगञ्ज, नेपालगञ्ज, भैरहवा, जनकपुर, हेटौडा जस्ता उच्च विद्युत् माग भएका शहरी तथा औद्योगिक क्षेत्रहरुमा १३२ के. भि. लाइनबाट विद्युत् आपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	आवश्यकता अनुसार	ने.वि.प्रा.	अर्थ मं., ऊर्जा मं., रा यो आयोग		
८४.	शहरी क्षेत्रहरुमा सडक र प्रसारण लाइन निर्माण कार्य एकीकृत रुपमा गर्ने ।	काठमाडौं लगायत अन्य शहरी क्षेत्रहरुमा सडक निर्माण गर्दा उपयुक्त भोलेज स्तरको प्रसारण लाइन निर्माण गर्ने गरी एकीकृत रुपमा योजना तर्जुमा गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	रा यो आयोग, ऊर्जा मं., भौतिक पू. त. या. व्य. मं.	सडक विभाग, ने.वि.प्रा.		
८५.	११ के. भि. र ३३ के. भि. लाईन निर्माण तथा विस्तारमा अवरोध हटाउने ।	११ के. भि. तथा ३३ के. भि. लाईन निर्माण/विस्तार एवम् वितरण ट्रान्सफरमर जडान गर्ने सिलसिलामा सार्वजनिक जग्गामा विद्युत् पोल लगायतका संरचना निर्माण गर्दा कुनै किसिमको बाधा विरोध उत्पन्न हुन नदिई कार्य सम्पन्न गर्न व्यवस्था मिलाउने ।	निरन्तर	जिल्ला स्तरीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति	गृह मं. ऊर्जा मं., ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
संरचनागत व्यवस्था एवम् सुधार							
८६.	ऊर्जा सङ्कट निवारण दशकको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि 'केन्द्रीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति' र जिल्ला स्तरीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति गठन गर्ने ।	ऊर्जा सङ्कट निवारण दशकको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि ऊर्जा मन्त्रीको अध्यक्षतामा वन सचिव, गृह सचिव, भूमि सुधार तथा व्यवस्था सचिव, जनसङ्ख्या तथा वातावरण सचिव, अर्थ सचिव, ऊर्जा सचिव तथा सुरक्षा निकायका प्रतिनिधि सम्मिलित 'केन्द्रीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति' र प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला नापी कार्यालय, जिल्ला विकास समिति तथा जिल्ला प्राविधिक कार्यालय लगायतका प्रतिनिधिहरु सम्मिलित जिल्ला स्तरीय ऊर्जा सङ्कट निवारण समन्वय समिति गठन गर्ने।	तत्काल	नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्	सम्बन्धित मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरु		
८७.	विद्युत् आयोजना विकासको लागि सहसचिव स्तरमा अन्तर निकाय समन्वयको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने ।	विद्युत् आयोजना विकासको लागि अन्तर निकाय समन्वयको लागि विद्युत् आयोजना विकाससङ्ग सम्बन्धित प्रत्येक निकायको मन्त्रालय स्तरमा सह-सचिवलाई सम्पर्क व्यक्ति (Focal Person) तोकी मन्त्रालयभित्र र अन्य निकायहरुका बिचमा समन्वय गरी आयोजना विकासमा परे का समस्याहरुलाई सहजीकरण तथा समाधानको व्यवस्था मिलाउने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्	सम्बन्धित मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरु		
८८.	मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिवहरु रहेको सहजीकरण समिति गठन गरिने ।	सह-सचिव स्तरमा समाधान हुन नसकेका समस्याहरुलाई समाधान गर्न मुख्य सचिवको अध्यक्षतामा सम्बन्धित मन्त्रालयका सचिवहरु रहेको समिति गठन गर्ने ।	तत्काल	नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्	सम्बन्धित मन्त्रालय तथा मातहतका निकायहरु		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
८९.	जलाशय युक्त आयोजनाहरुको विकास/निर्माणको लागि आवश्यक संयन्त्रको व्यवस्था गर्ने	प्रस्तावित एवं निर्माणाधीन जलाशय युक्त आयोजनाहरुको विकास/निर्माणको कार्य प्रगति, प्रभावकरिता र उपयुक्तताको आधारमा क्रमशः सरकारी कम्पनी खडा गर्दै लगिने छ । साथै पश्चिम सेती जलाशययुक्त आयोजनालाई निजी क्षेत्र समेतको सहभागितामा द्रुत गतिमा अघि बढाइने छ ।	३ महिना भित्र/यथाशीघ्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्.	अर्थ मं., ऊर्जा मं.		
९०.	जल तथा ऊर्जा आयोगको पुनर्संरचना गरी थप क्रियाशील गर्ने	(क) विद्युत् माग प्रक्षेपण, उर्जा खपतको मुल्याङ्कन र स्रोत प्रतिस्थापन नीति तर्जुमा, उत्पादन/प्रसारण/वितरण गुरु योजना अद्यावधिक गर्ने लगायतका कार्यहरुको समग्र विश्लेषण गर्ने कार्यको लागि जल तथा ऊर्जा आयोगको पुनर्संरचना गरी थप क्रियाशील गर्ने ।	६ महिना भित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	ऊर्जा मं., वि.वि.वि, ने.वि.प्रा.		
		(ख) नेपालको जलस्रोतको बहुआयामिक उपयोगितालाई समेत मध्यनजर गरी नदी बेसिनहरुको अद्यावधिक गुरु योजना तयार गर्ने ।	२ वर्षभित्र	जल तथा ऊर्जा आयोग	ऊर्जा मं., व तथा भू संरक्षण मं., सिं. मं., ज तथा वा मं, वि वि वि, ने.वि.प्रा.		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
९१.	ग्रामीण विद्युतीकरणलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गर्ने ।	ग्रामीण विद्युतीकरणलाई अभियानका रुपमा सञ्चालन गरी ग्रामीण विद्युतीकरण मार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्र सुदृढीकरण गर्न तथा माग व्यवस्थापन मार्फत ग्रामीण विद्युतीकरण तथा ऊर्जा दक्षता सम्बन्धी संस्थागत व्यवस्था गर्ने ।	१ वर्षभित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., सा. प्र. मं.		
९२.	राष्ट्रिय विद्युत् उत्पादन कम्पनी स्थापना गर्ने ।	नेपाल सरकारले देशको मध्यकालिन र दीर्घकालिन विद्युत् मागलाई पूर्ति गर्ने गरी मझ्यौला तथा ठूला जलविद्युत् आयोजनाहरु तत्काल अध्ययन गरी निर्माण गर्न एक राष्ट्रिय विद्युत् उत्पादन कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याउने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., उद्योग मं., ने.वि.प्रा		
९३.	सरकारी तहमा नै एउटा सशक्त र स्रोतसाधनयुक्त परामर्शदाता कम्पनी खडा गर्ने ।	सरकारी तहमा नै एउटा सशक्त र स्रोतसाधनयुक्त परामर्शदाता कम्पनी खडा गरी जलविद्युत् र अन्य पूर्वाधारहरुको अध्ययन अनुसन्धान गर्न साथै उपलब्ध जनशक्तिहरुलाई दक्ष बनाउदै परामर्श सेवामा आत्मनिर्भर हुन एक कम्पनी खोल्नु अत्यन्त जरुरी भएको परिप्रेक्षमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरण लगायतका अन्य संस्थाहरुको समेत शेयर रहने गरी एउटा स्रोतसाधनयुक्त इन्जिनियरिङ्ग परामर्श सेवा कम्पनी खोल्ने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., उद्योग मं., ने.वि.प्रा		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
९४.	नेपाल सरकारले स्थापना गरेको राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको वित्तीय र संस्थागत पुनर्संरचना गर्ने ।	नेपाल सरकारले स्थापना गरेको राष्ट्रिय प्रसारण ग्रीड कम्पनीको वित्तीय र संस्थागत पुनर्संरचना गरी संचालनमा ल्याउने । यस कम्पनीमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका सम्बन्धित जनशक्ति, संरचना तथा सम्पत्ति समायोजन गर्ने । हालको सम्पत्तिको आँकलन गरी भविष्यमा समेत हुन सक्ने लगानीको आधारमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको शेयर स्थापित गर्ने ।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., उद्योग मं, ने.वि.प्रा		
९५.	राष्ट्रिय विद्युत् व्यापार कम्पनी स्थापना गर्ने ।	देशभित्र र बाहिर विद्युत् व्यापार सम्बन्धी कार्य गर्न नेपाल सरकारले एउटा राष्ट्रिय विद्युत् व्यापार कम्पनी स्थापना गर्नेछ ।।	३ महिना भित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., उद्योग मं, ने.वि.प्रा		
९६.	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको होलिडिङ कम्पनीको रुपमा कम्पनीहरु गठन गर्ने । :	नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको वर्तमान जनशक्ति, संरचना तथा सम्पतिहरु क्रमिक रुपमा समायोजन गर्दै जाने गरी नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको होलिडिङ कम्पनीको रुपमा निम्न कम्पनीहरु गठन गरिने छन् : <ul style="list-style-type: none"> ▪ नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका निर्माणाधीन र सञ्चालनमा रहेका उत्पादन संरचनाहरु रहने विद्युत् उत्पादन कम्पनी/कम्पनीहरु ▪ नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका निर्माणाधीन र सञ्चालनमा रहेका ३३ के. भी. भन्दा तलका वितरण संरचनाहरु रहने गरी तथा प्रदेशको सिमाङ्कन अनुसारको कार्य क्षेत्रको सीमा रहने विद्युत् वितरण कम्पनीहरु 	१ वर्षभित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	अर्थ मं., ऊर्जा मं., उद्योग मं, ने.वि.प्रा		

१	२	३	४	५	६	७	८
क्र. सं.	कार्यक्रम	गतिविधि	समय सीमा	मुख्य जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय(हरु)	सरकारलाई पर्न सक्ने अनुमानित दायित्व	कैफियत
९७.	पुनरावेदन न्यायाधीकरणको व्यवस्था गर्ने ।	नेपाल विद्युत् नियमन आयोगको स्थापना गरी त्यसमा पुनरावेदन न्यायाधीकरणको व्यवस्था गर्ने ।	१ वर्षभित्र	नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्	का. न्या. त सं मा मं., ऊर्जा मं.,		
९८.	अनुगमन सहितको विस्तृत कार्य योजना तयार गर्ने ।	उपरोक्त कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन र अनुगमनका लागि मुख्य जिम्मेवार निकाय भनी तोकिएका संस्थाहरुबाट अनुगमन सहितको विस्तृत कार्य योजना तयार गर्ने ।	१ महिना भित्र	मुख्य जिम्मेवार भनी तोकिएका निकायहरु	सहयोगी भनी तोकिएका निकायहरु		
९९.	कानूनि व्यवस्था तथा कार्य विधि तर्जुमाका लागि परामर्श सेवा लिने ।	जिम्मेवार भनी तोकिएका निकायहरुमा कानूनि व्यवस्था तथा कार्य विधि तर्जुमाका लागि जनशक्तिको अभावका कारण कार्य सम्पादनमा असर पुग्न नदिन आवश्यकतानुसार परामर्शदाता नियुक्त गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	सम्बन्धित जिम्मेवार निकायहरु	अर्थ मं.	आवश्यकता अनुसार	